

SISÄMINISTERIÖN JA SEN HALLINNONALAN LAILLISUUSVALVONTAKERTOMUS VUODELTA 2014

Sisällysluettelo

1. Yleistä	1
1.1 Laillisuusvalvonnan raportointi sisäministeriön hallinnonalalla	1
1.2 Aiemmistä laillisuusvalvontakertomuksista saatu palaute	2
1.3 Laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmä	2
1.4 Sisäministeriön hallinnonalan laillisuusvalvontaseminaari	2
1.5 Salaisten pakkokeinojen käytön valvonta	3
1.6 Ihmisoikeustapaukset kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä	3
2. Laillisuusvalvontaohjeen mukaisesti raportoivat asiakokonaisuudet	3
2.1 Vuoden 2014 laillisuusvalvontasuunnitelmat ja niiden toteutuminen (tarkastustoiminta)	3
2.2 Hallintokantelut ja ylimpien laillisuusvalvojen lausuntopyynnöt	6
2.3 Rikosasiat	8
2.4 Virkamiesoikeudelliset asiat	9
2.5 Korvaukset (vahingonkorvaukset ja ns. pakkotoimikorvaukset)	10
2.6 Henkilötietojen käsittelyn valvonta	11
2.7 Kansalaispalaute ja omat aloitteet	11
3. Havainnot ja johtopäätöksiä	13
3.1 Sisäministeriön hallinnonalan virastojen, osastojen ja yksiköiden omat johtopäätökset	13
3.2 Havainnot ja johtopäätökset laillisuusvalvonnan kehityksestä vuosina 2011 – 2014	14
3.2.1 Toimenpiteitä sisäisen laillisuusvalvonnan vaikuttavuuden lisäämiseksi	14
3.2.2 Tietojärjestelmät	14
3.2.3 Lukumäärätiedot	14
3.2.4 Sisäministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontaohjeen päivittäminen	15
3.2.5 Laillisuusvalvonnan organisointi ja resurssit	15
4. Muutokset sisäministeriön laillisuusvalvonnan organisoinnissa keväällä 2015	16

Liite Lukumäärätietoja vuosilta 2011 – 2014

1. Yleistä

1.1 Laillisuusvalvonnan raportointi sisäministeriön hallinnonalalla

Sisäministeriön laillisuusvalvontaohjeen (SMDno/2011/700) mukaan ministeriön oikeusyksikkö laatii vuosittain sisäministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontakertomuksen, joka käsitellään osastopäällikkökokouksessa. Kertomus sisältää ministeriön osastojen ja erillisyyksiköiden sekä hallinnonalan keskusvirastojen laillisuusvalvontakertomukset ja yhteenvedon niiden johdosta tehdyistä havainnoista. Kertomus sisältää myös tiedot oikeusyksikön valvonta- ja tarkastustoiminnasta.

08.10.2015

Kun sisäministeriössä keväällä 2015 päätettiin ministeriön oikeusyksikön lakkauttamisesta, tämän vuoden 2014 kertomuksen laatiminen siirtyi ministeriön hallinto- ja kehittämisosaston tehtäväksi osana ministeriön ja hallinnonalan laillisuusvalvonnan yleistä kehittämistä.

Sisäministeriön oikeusyksikön tavoitteena oli, että tähän kertomukseen voidaan vuodelta 2013 annetun laillisuusvalvontakertomuksen johtopäätösten mukaisesti sisällyttää myös arvio laillisuusvalvonnan kehityksestä vuosina 2011-2014.

Sisäministeriön kirjanpitoyksikön tilinpäätökseen vuodelta 2014 sisältyvässä toimintakertomuksessa on lyhyt katsaus laillisuusvalvontaan (s. 27-28). Lisäksi toimintakertomuksen kohdassa 1.8 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä todetaan, että sisäministeriössä ei ole vuoden 2014 aikana havaittu väärinkäytöksiä eikä rikoksia ja viitataan muilta osin vuosittain laadittavaan laillisuusvalvontakertomukseen.

1.2 Aiemmista laillisuusvalvontakertomuksista saatu palaute

Oikeusyksikön laatimista laillisuusvalvontakertomuksista saadussa palautteessa on toivottu enemmän käyttäjä- ja lukijajäystävällisyyttä. Kertomuksia on pidetty liian pitkinä ja esitystavaltaan muutoinkin raskaina. Palautetta on annettu myös siitä, että kertomus valmistuu lähes säännönmukaisesti huomattavasti suunnitellusta aikataulusta viivästyneenä.

Sisäministeriön oikeusyksikkö pyrki ottamaan saadun palautteen huomioon ja vuoden 2014 kertomus on laadittu aikaisempaa tiiviimpänä. Aikatauluun, ulkoasuun ja tarkempaan toimittamiseen, taulukoihin ja muuhun havainnollistavaan aineistoon liittyvät kysymykset otetaan huomioon jatkossa, kun sisäministeriön uudelleen organisoituvassa laillisuusvalvonnassa suunnitellaan ja kehitetään raportointia.

Laillisuusvalvontakertomus on lisännyt viranomaistoiminnan avoimuutta ja kertomukset on julkaistu sisäministeriön verkkosivuilla. Jatkossa laillisuusvalvonnasta raportoitessa yhteistyö ministeriön viestintäyksikön kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa olisi kannatettavaa.

1.3 Laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmä

Sisäministeriö asetti 13.6.2008 ministeriön laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän (SM105:00/2008). Vuoden 2014 alusta lukien laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmästä on säädetty sisäministeriön työjärjestyksessä (1078/2013).

Sisäministeriön työjärjestyksen 11 §:n mukaan laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmä

- 1) sovittaa yhteen ministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontaa
- 2) tukee ministeriön osastoja ja yksiköitä laillisuusvalvonnassa
- 3) tiedottaa ajankohtaisista laillisuusvalvontaa koskevista asioista ja ratkaisukäytännöstä
- 4) tekee esityksiä ja aloitteita laillisuusvalvonnan laadun parantamiseksi
- 5) kehittää laillisuusvalvontaa koskevaa ohjeistusta
- 6) kehittää ja suunnittelee laillisuusvalvojen koulutusta ja koulutusmateriaalia
- 7) seuraa laillisuusvalvontaa ministeriössä ja sen hallinnonalalla.

Sisäministeriön laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmä kokoontui vuonna 2014 neljä kertaa, joista yksi oli jäljempänä mainittu laillisuusvalvontaseminaari.

Laillisuusvalvontaseminaarin suunnittelun lisäksi työryhmän kokouksissa käsiteltiin vuonna 2014 hallinnonalaan koskevia ajankohtaisia asioita, virastojen ja ministeriön organisaatiouudistusten vaikutusta laillisuusvalvontaan sekä arvioitiin laillisuusvalvontakertomuksen ja laillisuusvalvontaohjeen asemaa ja kehittämistä.

Työryhmän jäsenet toimivat omassa organisaatiossaan laillisuusvalvonnan asiantuntijoina ja yhteyshenkilöinä.

1.4 Sisäministeriön hallinnonalan laillisuusvalvontaseminaari

Sisäministeriön oikeusyksikkö vastasi vuonna 2014 sisäministeriön hallinnonalan laillisuusvalvontaseminaarin järjestämisestä. Tampereella Poliisiammattikorkeakoululla 3.9.2014 pidettyyn seminaariin osallistui paikan päällä yli 50 ja etäyhteyden välityksellä lähes 30 hallinnonalan edustajaa. Lainsäädäntöjohtaja Marko Viitanen toimi päivän puheenjohtajana. Seminaarissa käsiteltiin hallinnonalan laillisuusvalvonnan toteuttamista käytännön näkökulmista ja oman virastonsa toimintamallin esittelivät Rajavartiolaitos, Maahanmuuttovirasto, Poliisihallitus sekä Pohjanmaan poliisilaitos. Yliopettaja Satu Rantaeskola Poliisiammattikorkeakoululta puhui laillisuusvalvonnasta opetuksessa ja havainnoistaan poliisin toiminnasta oikeudellisissa asioissa. Professori Kirsi Kuusikko Lapin yliopiston oikeustieteellisestä tiedekunnasta luennoi muun muassa sisäministeriön hallinnonalalta poimittujen esimerkkien avulla perus- ja ihmisoikeusloukkausten hyvittämisestä.

08.10.2015

Lainsäädäntöneuvos Sami Kouki valtiovarainministeriöstä käsitteli hallintolain 8 a luvun uusia säännöksiä ja sisäministeriön oikeusyksikkö kuvasi kanteluiden käsittelyn ongelmia oikeusyksikön näkökulmasta.

1.5 Salaisten pakkokeinojen käytön valvonta

Salaisten pakkokeinojen käytöstä Poliisihallitus ja Rajavartiolaitoksen esikunta ovat antaneet erilliset kertomukset eduskunnan oikeusasiamiehelle ja sisäministeriölle eikä salaisten pakkokeinojen valvontaa käsitellä tässä laillisuusvalvontakertomuksessa.

1.6 Ihmisoikeustapaukset kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä

Vuonna 2014 sisäministeriössä tuli vireille yksi uusi ihmisoikeusvalitusasia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ja yksi valitus YK:n ihmisoikeuskomiteassa. Vuoden 2014 lopussa vireillä oli yhteensä 21 ihmisoikeusvalitusta, joista 15 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa, viisi YK CAT-komiteassa sekä yksi YK:n ihmisoikeuskomiteassa. Näistä valituksista 11 kohdistui poliisitoimintaan ja 10 maahanmuuttoasioihin.

2. Laillisuusvalvontaohjeen mukaisesti raportoitavat asiakokonaisuudet

Hallinnonalan virastot - Poliisihallitus, Hätäkeskuslaitos, Pelastusopisto, Rajavartiolaitoksen esikunta, Maahanmuuttovirasto, Oulun ja Joutsenon vastaanottokeskukset ja Hallinnon tietotekniikkakeskus Haltik - ovat toimittaneet laillisuusvalvontaohjeen mukaisesti sisäministeriölle yksityiskohtaiset laillisuusvalvontakertomuksensa.

Sisäministeriössä otettiin 19.5.2014 käyttöön ACTA-asianhallintajärjestelmä, jonka käyttöönotto on hallinto- ja kehittämissosaston mukaan sujunut odotusten mukaisesti. Sen sijaan raportoinnin kehittämisessä on ollut puutteita. Ministeriön osastojen ja erillisyyksiköiden käyttöön tämän laillisuusvalvontakertomuksen laatimista varten ei valitettavasti saatu edellisvuosien laajuudessa raportteja käsittelyistä asioista. Näin ollen sisäministeriön osastojen ja yksiköiden laillisuusvalvontaraportit ovat aikaisempaa suppeampia.

2.1 Vuoden 2014 laillisuusvalvontasuunnitelmat ja niiden toteutuminen (tarkastustoiminta)

Poliisihallitus

Poliisin III-vaiheen hallintorakenneuudistus tuli voimaan vuoden 2014 alusta lukien. Uudistuksen yhteydessä muodostetuissa uusissa poliisilaitoksissa aloittivat toimintansa myös uudet suoraan poliisipäällikön alaisuuteen sijoittuvat oikeusyksiköt, joiden tehtävänä on ollut yksiköiden oikeudellisten asioiden ohella myös yksiköiden laillisuusvalvonnan ja laillisuustarkastusten suorittaminen. Oikeusyksiköiden toiminnan aloittaminen on vaikuttanut poliisissa suoritettavan laillisuusvalvonnan järjestämiseen ja Poliisihallituksen rooliin laillisuusvalvonnan ohjaamisessa ja koordinoimisessa.

Poliisihallituksen laillisuusvalvontaan on sijoitettu kaksi poliisiylitarkastajan ja neljä poliisitarkastajan virkaa sekä yksikön sihteerin virka. Laillisuusvalvonnan vastuualue on sijoitettu Poliisihallituksen esikuntaan.

Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan vastuualueen yhtenä toimintaperiaatteena on vuonna 2014 ollut läheisyysperiaatteen vahvistaminen laillisuusvalvonnan eri osa-alueilla ja erityisesti kanteluasioiden käsittelyssä. Laillisuusvalvonnan seuraamuskäytäntöjä on yhtenäistetty ja oikeusyksiköiden toiminnan yhdenmukaisuutta on edistetty laillisuustarkastuksilla, keskitetyllä koulutuksella sekä verkostomaista toimintatapaa hyödyntämällä. Tavanomaiset poliisin toimintaa koskevat kantelut ja kansalaiskirjeet, jotka eivät ole kuuluneet Poliisihallituksessa käsiteltäviin asiaryhmiin, on Poliisihallituksen kirjaamon toimesta suoraan vastuutettu asianomaisten poliisilaitosten käsiteltäväksi. Poliisihallituksessa on kanteluiden osalta keskitytty periaatteellisiin ja laajoihin juttuihin, joissa on merkittävä intressi tai jotka koskevat useaa eri poliisiyksikköä tai edellyttävät merkittäviä linjaratkaisuja tai koskevat asianomaisen poliisiyksikön johtoa.

Poliisihallituksen ja sisäministeriön vuoden 2014 tulostavoiteasiakirjan mukaisesti Poliisihallituksen valvonnan yhtenä painopistealueena vuonna 2014 oli poliisin rekisterien valvontajärjestelmien toimivuuden varmistaminen. Tarkastustoiminnan ja seurantajärjestelmien avulla Poliisihallitus kertoo ylläpitäneensä laillisuusvalvontaan liittyvää tilannekuvaa ja osaltaan varmistaneensa ylimmän poliisijohdon laillisuusvalvontaa koskevan tilannetietoisuuden.

Tarkempaa tietoa poliisilaitosten oikeusyksiköistä, poliisilakimiesten ja rikosylitarkastajien tehtävistä, oikeusyksiköiden ohjauksesta sekä suoritetuista laillisuustarkastuksista Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan vastuualueen toimintakertomuksessa vuodelta 2014 (15.4.2015, POL-2015-1472).

08.10.2015

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston tulossuunnitelmassa laillisuusvalvonnan osalta on vuonna 2014 ollut tulostavoitteena, että Rajavartiolaitoksen toiminnan laatu varmistetaan suunnitelmallisella, oikein kohdennetulla ja riittävin voimavaroin toteutetulla laillisuusvalvonnalla.

Työsuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden lisäksi oikeudellisen osaston keskeisenä hankkeena on ollut Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudelliseen osastoon kuuluvan rikostorjuntayksikön johdolla rikostorjunnan tietojärjestelmien laillisuusvalvonnan kehittäminen. Vuonna 2014 aloitettua selvitystyötä jatketaan vuonna 2015.

Laillisuusvalvontasuunnitelma on vuoden 2014 osalta pääosin toteutunut. Tilannekuvan hallinnoinnin tarkempi järjestäminen oli vuoden 2014 lopussa edelleen kesken.

Tarkempia tietoja Rajavartiolaitoksessa suoritetusta laillisuusvalvonnasta Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston raportissa vuodelta 2014 (26.2.2015, RVLDno/2015/49).

Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttoviraston laillisuusvalvonnasta määrätään viraston sisäisen valvonnan ohjesäännön liitteessä, jonka mukaan päätöksentekoyksiköiden oikeus- ja tukipalveluiden vastualueet laativat yksikön laillisuusvalvontatoimista raportin kaksi kertaa vuodessa.

Maahanmuuttoviraston laillisuusvalvontasuunnitelman mukaan päätöksentekoyksiköt suorittavat vuosittain tietyn määrän tarkastuksia, joissa arvioidaan yksittäisten päätösten lainmukaisuutta, sitä vastaavako päätökset vakiintunutta ja yhtenäistä soveltamislinjaa, päätökseen liittyvien rekisterimerkintöjen laatua, täydennys-, lisäselvitys- ja tietopyyntöjen laatua, käsittelyaika- ja päätöksentekoaikaa yksittäisessä tapauksessa, asiakirjojen rakenteellista selkeyttä ja luettavuutta sekä päätösten tekemiseen kuluva aika.

Päätöksentekoyksiköiden laillisuusvalvontatoimissa ei ole havaittu sellaisia seikkoja, joihin viraston tulisi puuttua. Yksiköissä havaittuihin puutteisiin on reagoitu asianmukaisella tavalla ko. yksiköissä. Maahanmuuttoviraston oikeudellinen työryhmä on käsitellyt päätöksentekoyksiköiden laillisuusvalvontasuunnitelmia ja –kertomuksia ja tavoitteena on vaihtaa tietoja yksiköiden hyvistä käytänteistä ja myös mahdollisista katvealueista tarkastustoiminnassa. Pyrkimys on ennakoivaan otteeseen ja laillisuusvalvonnan jatkuvaan kehittämiseen.

Tarkempia tietoja Maahanmuuttoviraston päätöksentekoyksiköiden laillisuusvalvonnasta Maahanmuuttoviraston laillisuusvalvontakertomuksessa vuodelta 2014 (12.5.2015, MIGDno/2015/107).

Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvontayksikkö oli vuonna 2014 toiminut yli kolme vuotta ja yksikössä työskenteli yksi lakimies ja yksi tarkastaja. Laillisuusvalvontayksikön toiminta ja tehtävät ovat vakiintuneet ja tehtävät ovat Hätäkeskuslaitoksen vuonna 2014 voimassa olleessa työjärjestyksessä määriteltyjen tehtävien mukaisia.

Laillisuusvalvontasuunnitelmassa vuodelle 2014 määrättiin, että vuoden 2014 osalta tarkastetaan Kuopion ja Porin hätäkeskukset sekä hallinto- ja tukihenkilöstön Porin toimipisteen taloushallinto. Taloushallinnon osalta tarkastus oli suunniteltu tehtäväksi vuoden 2015 keväällä vakituisen lakimiehen palatessa toimeensa.

Vuonna 2014 sisäisen tarkastuksen painopistealueita olivat hätäkeskusten osalta henkilöstöhallinnon prosessit, erityisesti virantäyttö ja määräaikaisten virkasuhteiden käyttö ja operatiivisten ohjeiden ajantasaisuus, käyttö ja käytettävyyden salitoiminnassa.

Tarkastuksissa ei todettu merkittävää huomautettavaa. Puutteellisuudet ja havainnot on tuotu tarkastusraporteissa hätäkeskusten tietoon, mitä voidaan Hätäkeskuslaitoksen mukaan pitää riittävänä toimenpiteenä asian laatuun nähden.

Loppuvuodesta 2014 aloitettiin ylimääräinen virka-autojen käyttöön kohdistuva tarkastus, jossa havaitut puutteet tuotiin esimiesten tietoon ja tarvittavia toimenpiteitä varten.

Hallinnon tietotekniikkakeskus Haltik

Hallinnon tietotekniikkakeskus Haltikilla on vuonna 2014 ollut käsiteltävänä yksittäisiä laillisuusvalvonta-asioita.

08.10.2015

Joutsenon vastaanottokeskus

Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja ja kunkin vastualueen lähiesimiehet ovat seuranneet laillisuusvalvontaa koskevan ja muiden vastaanottokeskuksen sisäisten määräysten noudattamista oman toimensa ohella. Joutsenon vastaanottokeskuksessa ei vuonna 2014 havaittu viraston sisäisiä väärinkäytöksiä tai rikkomuksia. Vastaanottokeskus on kuitenkin kiinnittänyt huomiota muun muassa virkamiesoikeudellisiin asioihin, rekrytointimenettelyihin sekä hankinta-asioihin ja antanut henkilökunnalle ohjausta näihin asiakokonaisuuksiin liittyen. Vastaanottokeskus seuraa myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän päätösten laatua ja päätöksenteon tehokkuutta. Vuonna 2014 yksikään auttamisjärjestelmän tekemä hallintopäätös ei muuttunut muutoksenhaun johdosta.

Oulun vastaanottokeskus

Oulun vastaanottokeskuksen työjärjestykseen ja sähköiseen toimintajärjestelmään sisältyy laillisuusvalvonnan kannalta olennaisia määräyksiä ja ohjeita. Vastaanottokeskuksen johto ja kunkin alueen lähiesimiehet seuraavat oman toimensa ohella määräysten ja ohjeiden noudattamista. Oulun vastaanottokeskuksessa suoritetaan vuosittain tarkastuksia, joissa arvioidaan toiminnan soveltamislinjaa ja poikkeamia sekä kirjauksia. Laillisuusvalvontaa on Oulun vastaanottokeskuksessa kehitetty vuonna 2014 laitimalla ja päivittämällä ohjeita sekä yhdenmukaistamalla työprosesseja.

Pelastusopisto

Pelastusopisto on laatinut sisäisen tarkastuksen ja laillisuusvalvonnan ohjeen vuonna 2014 (PEODno-2014-790).

Sisäministeriön osastot ja yksiköt

Sisäinen laillisuusvalvonta on toteutettu ministeriön osastoilla ja yksiköissä normaalin esimiestyön puitteissa ja muun toiminnan ohessa virkamiesten toimenkuvien mukaisesti.

Lisäksi osastot ja yksiköt ovat osallistuneet aktiivisesti laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän työhön.

Sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosasto

Vuoden 2014 aikana yhdistettiin talous- ja hallintoyksiköt hallinto- ja kehittämyksiköksi 1.4.2014 lukien. Muutoksen yhtenä tavoitteena on ollut valmistautua valtioneuvoston hallintoyksikön perustamiseen.

Ministeriön hallintoyksikkö totesi vuodelta 2013 antamassaan laillisuusvalvontaraportissa, että asian- ja dokumentinhallintajärjestelmästä saatavia raportteja on kehitetty vastaamaan paremmin laillisuusvalvonnan tarpeita.

ACTA-järjestelmä otettiin käyttöön sisäministeriössä 19.5.2014. Käyttöönotto sujui odotusten mukaan. Sen sijaan raportoinnin kehittämisessä on ollut puutteita.

Tietopalvelu- ja kirjaamotehtävät ja niitä hoitavat virkamiehet siirrettiin hallinnollisesti valtioneuvoston kansliaan valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisen yhteydessä 1.3.2015. Jatkossa on keskeistä, että eri toimijoiden vastuut siirtyneissä hallinto- ja palvelutehtävissä määritellään selkeästi.

Sisäministeriön oikeusyksikkö

Sisäministeriön oikeusyksikkö ja sisäisen tarkastuksen yksikkö suorittivat laillisuusvalvontatarkastuksen rajavartio-osastossa 11.3.2014. Tarkastuspöytäkirja SMDno/2014/394 valmistui 30.7.2014.

Oikeusyksikön mukaan laillisuusvalvonta Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisella osastolla on hyvin järjestetty ja myös henkilöresursseista on huolehdittu hyvin. Tarkastuskäynnistä seurasi yhteistä oikeudellista pohdintaa laintulkintakysymyksistä.

Sisäministeriön oikeusyksikkö ja sisäinen tarkastus suorittivat laillisuusvalvontatarkastuksen Hätäkeskuslaitoksessa 14.4.2014. Tarkastuspöytäkirja SMDno/2014/529 valmistui 4.11.2014.

Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että viraston työjärjestyksen mukaan laillisuusvalvontayksikkö vastaa myös valtion talousarvioasetuksen 69 §:n mukaisista tehtävistä. Vastuu sisäisestä valvonnasta on viimekädessä viraston johdolla ja työjärjestystä tulisi tältä osin tarkentaa seuraavan päivityksen yhteydessä. Oikeusyksikön mukaan laillisuusvalvonnan raportointi Hätäkeskuslaitoksessa vaikuttaa systemaattiselta ja sisäinen laillisuusvalvonta kokonaisuutena toimivalta. Hätäkeskuslaitokselle annettiin kaksi toimenpidesuosituksia.

08.10.2015

Sisäministeriön oikeusyksikkö suoritti laillisuusvalvontatarkastuksen Poliisihallitukseen 17.12.2014. Tarkastuspöytäkirja SMDno-2014-2410 valmistui 18.6.2015 ja siinä sisäministeriön oikeusyksikkö esittää Poliisihallitukselle yhteensä 12 toimenpidesuosittelua.

Poliisihallituksen ja Häätäkeskuslaitoksen tarkastukset toteutettiin yhteistyössä virastoja tulosohtajien ministeriön osastojen kanssa. Tarkastuskäynteihin liittyi kaikissa virastoissa myös erillinen asiakirjojen laillisuustarkastus.

Tarkastuskäynnit ja niistä raportointi ovat vakiinnuttaneet asemansa yhtenä tärkeimmistä sisäisen laillisuusvalvonnan toimintamuodoista. Myös virastot ovat pitäneet pääosin hyödyllisenä sitä, että ne saavat kohdennettua palautetta ja kehittämisehdotuksia omasta toiminnastaan.

Sisäministeriön oikeusyksikön työsuunnitelmassa vuodelle 2014 oli myös ministeriön osaston tai yksikön laillisuusvalvontatarkastus. Vuoden 2014 aikana sisäministeriön oikeusyksikkö ryhtyi yhdessä sisäisen tarkastuksen yksikön kanssa valmistelemaan uuteen 19.5.2014 käyttöön otettuun asianhallintajärjestelmä Actaan kohdistettavaa laillisuustarkastusta. Laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän jäseniltä ja oikeusyksikön omalta henkilökunnalta muun muassa kerättiin kokemuksia Actan käytöstä. Sisäministeriön tietopalveluiden siirryttyä Valtioneuvoston hallintoyksikön alaisuuteen Actaan kohdistettavasta laillisuusvalvontatarkastuksesta päätettiin keväällä 2015 luopua.

Sisäministeriön oikeusyksikkö ja poliisiosasto kävivät syksyllä 2014 yhdessä Poliisihallituksen, oikeusministeriön ja Ahvenanmaan edustajien kanssa keskusteluita tarkoituksenaan selvittää kaikkien toimijoiden vastuut ja toimivalta laillisuusvalvontakysymyksissä Ahvenanmaan poliisin ja Ahvenanmaalla toimivien poliisimiesten osalta.

2.2 Hallintokantelut ja ylimpien laillisuusvalvojen lausuntopyynnöt

Poliisin toiminnasta tehtiin vuonna 2014 Poliisihallitukseen 396 hallintokantelua tai muuta poliisin toimintaa arvostelevaa kirjoitusta. Suurin osa kanteluista on koskenut esi- ja poliisitutkintaa, muita kantelun kohteita ovat olleet mm. pakkokeinot, valvonta- ja hälytystoiminta, lupahallinto sekä poliisimiehen epäasiallinen käyttäytyminen. Poliisihallituksen itse käsittelemät kantelut ovat koskeneet pääsääntöisesti poliisiyksiköiden päälliköitä, useiden poliisiyksiköiden menettelyä tai muita periaatteellisia tai merkittäviä asioita (esim. Helsingin poliisilaitoksen menettely vappumarssiin liittyen). Poliisihallituksen kirjaamo vastuutti suoraan poliisiyksiköille käsiteltäväksi yhteensä 146 kantelua vuoden 2014 aikana.

Omasta aloitteesta Poliisihallituksen laillisuusvalvonnassa otettiin vuonna 2014 kantelumennettelyssä käsiteltäväksi kuusi asiaa.

Yleisellä tasolla Poliisihallitus toteaa, että pääosin esitutkintaa koskevissa kanteluissa tutkinnanjohtaja oli kuitenkin toiminut lain- ja harkintavaltansa rajoissa. Poliisihallituksen mukaan voidaan arvioida, että esitutkinnan päätösten perustelujen puutteellisuudella on varsin suuri merkitys siihen, ryhtyykö asianomainen kantelemaan päätöksestä.

Rajavartiolaitoksen toiminnasta tehtiin vuoden 2014 aikana Rajavartiolaitokselle yhteensä 28 hallintokantelua. Kantelut ovat koskeneet pääasiassa rajatarkastuksia, muut Rajavartiolaitokselle tulleet hallintokantelut ovat koskeneet muun muassa esitutkinnasta tiedottamista, rajanylityspaikalla olevia moottorikelkkareittejä, ajoneuvon liikennekelvottomuuden valvontaa sekä viranomaisen velvollisuutta vastata tehtyihin tiedusteluihin.

Lisäksi Rajavartiolaitoksen esikunta on toimittanut lausuntonsa vuonna 2014 ulkoasiainministeriölle kolmessa tapauksessa, jossa kolmansien maiden suurlähetystöt ovat toimittaneet ulkoasiainministeriölle nootin heidän kansalaisiinsa kohdistuneista rajatarkastustoimenpiteistä.

Vähemmistövaltuutetulle tehtiin vuonna 2014 yksi kantelu Rajavartiolaitoksen toiminnasta. Kantelu koski ulkomaalaisvalvontaan liittyvää tarkastusta.

Sisäministeriön oikeusyksikkö pyysi Rajavartiolaitoksen esikunnalta lausuntoa ja selvitystä kantelussa, jossa arvosteltiin poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintatapoja hukkuneiden etsinnässä.

Rajavartiolaitoksen esikunta antoi vuonna 2014 eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle suoraan yhden ja sisäministeriön oikeusyksikön kautta kaksi lausuntoa. Lausunnot koskivat "Savuton Rajavartiolaitos" – määräyksen lainmukaisuutta nuuskan käyttökiellon osalta, valitusoikeuden säätämistä esitutkintalain mukaiseen ilmaisukieltoon sekä toimenpiteitä rajatarkastuksissa etsintäkuulutusten johdosta.

Eduskunnan oikeusasiamies antoi vuonna 2014 ratkaisunsa kymmenessä Rajavartiolaitosta koskevassa kanteluasiassa.

08.10.2015

Rajavartiolaitoksen esikunta käsittelee yksityiskohtaisesti kanteluratkaisuja ja antamia lausuntoja omassa laillisuusvalvontakertomuksessaan (26.2.2015, RVL Dno/2015/49).

Maahanmuuttovirastossa oikeus- ja maatietoyksikkö ylläpitää muistiota kanteluratkaisuista ja vireillä olevista kanteluista. Ylimmät laillisuusvalvojat antoivat vuonna 2014 neljä ratkaisua maahanmuuttovirastoa koskeviin kanteluihin. Ratkaisut koskivat virastosta puhelimesta annettua neuvontaa, turvapaikka-asian käsittelyn kestoa, Suomen kansalaisuuden menettämistä sekä viraston väitettyä viivytystä oleskelulupahakemuksen käsittelyssä ja väärän säännöksen soveltamista. Eduskunnan oikeusasiamies saattoi viraston tietoon käsityksensä asianmukaisen neuvontapalvelun sisällöstä. Muut kantelut eivät antaneet aihetta ylimpien laillisuusvalvojen taholta enempiin toimenpiteisiin eikä viraston toiminnassa ollut moitittavaa.

Apulaisoikeuskansleri oli ottanut omasta aloitteestaan tutkittavaksi ulkomaalaisrekisterijärjestelmä UMA:n ruotsinkielisyyden. Maahanmuuttovirasto kertoi, että UMA:n valikot ja asiakirjapohjien nimet ovat pääosin suomeksi. Rekisterin tietosisältö tulee pääosin sinne syötetyistä tiedoista, jolloin on mahdollista käyttää lähteen mukaista kieltä. Asiakirjapohjia on saatavilla ruotsiksi ja niitä voidaan kääntää lisää. Maahanmuuttovirasto totesi selvityksessään apulaisoikeuskanslerille myös, että UMA:n ruotsinkielisen käytön helpottamiseksi otsikoista ja valikkoteksteistä voidaan laatia sanasto. Jatkossa tullaan UMA:aa koskevat ohjeet kääntämään myös ruotsiksi. Poliisi vastaa omissa tehtävissään tarvittavista pohjista, ohjeista ja niiden kieliversioista. Viraston antama selvitys huomioon ottaen asia ei antanut aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Vuonna 2014 Maahanmuuttovirastossa tuli vireille kanteluasiat, jotka koskivat oleskelulupien myöntämistä vuokratyöntekijöille suomalaisessa yrityksessä työskentelyä varten yrityksen oman henkilökunnan lomautuksen aikana, viraston käytäntöä tehtävään määräämismenettelyssä eräissä tapauksissa, perhesideperusteisten oleskelulupahakemusten käsittelyaikaa sekä oleskelulupahakemuksen käsittelyaikaa ja kiirehtimispyyntöihin reagoimista. Lisäksi sisäministeriöön tehtiin kantelu, joka koski väitettä tietojen antamisesta ulkomaalaisen rikostaustasta Suomessa ulkomaan viranomaiselle.

Hätäkeskustoimintaa koskevia kanteluita on vuonna 2014 tullut Hätäkeskuslaitoksen tietoon 21 kappaletta. Hätäkeskuslaitos vastaanotti vuonna 2014 yhteensä 12 kantelua kansalaisilta tai siirtona muiden viranomaisten kautta. Lisäksi Hätäkeskuslaitokselta pyydettiin selvitystä ja/tai lausuntoa kuuteen sisäministeriössä ja kolmeen eduskunnan oikeusasiamiehellä tai oikeuskanslerinvirastossa käsitellyssä olleeseen hätäkeskustoimintaa koskevaan kanteluun.

Kanteluiden määrä on kolmena edellisenä vuotena laskenut merkittävästi aikaisempaan tasoon verrattuna. Aiempina vuosina Hätäkeskuksen toiminnasta tehtiin noin 40-50 kantelua vuodessa. Määrän laskuun on osaltaan vaikuttanut hyvä esimiestoiminta, laadunvalvonta ja päivystyshenkilöstön osaamisen kehittyminen sekä toiminnan yhdenmukaistuminen Hätäkeskuslaitoksen organisaatiomuutoksen ansiosta. Määrän laskua voi osaltaan selittää myös ennakkollisen laillisuusvalvonnan lisääminen Hätäkeskuslaitoksessa.

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto on antanut lausuntonsa muutamaaan kanteluasiaan kertomusvuonna. Maahanmuutto-osastolle tiedoksi tulleissa kantelupäätöksissä käsiteltiin säilöönottoyksikön toimintaa, ulkomaalaisen vangin maasta poistamisen ajankohtaa, oleskeluluvan hakijan kohtelua ja ulkomaalaisrekisterin käytön ohjeistusta ruotsin kielellä.

Sisäministeriön pelastusosasto ratkaisi kertomusvuonna kantelun hätäkeskuksen menettelystä koskien tulipaloon liittyvää hätäilmoitusten käsittelyä ja palokunnan paikalle tulon nopeutta. Lisäksi ratkaistiin vuonna 2013 vireille tullut hätäkeskuksessa samaa tapausta koskevien useiden hätäilmoitusten käsittelyä koskeva kantelu. Pelastusosasto on myös antanut oikeusyksikölle lausunnon oikeuskanslerin virastossa vireillä olleessa kanteluasiassa, jossa arvosteltiin hätäkeskuksen menettelyä avun lähettämisessä sekä poliisin menettelyä tapahtumapaikalla. Lisäksi pelastusosasto on siirtänyt kaksi hätäkeskustoimintaan liittyvää kantelua Poliisihallitukselle käsiteltäväksi.

Sisäministeriön hallinto- ja kehittämissyksikkö antoi vuonna 2014 lausunnon ja selvityksen valtioneuvoston oikeuskanslerille kahdessa kanteluasiassa. Lisäksi hallinto- ja kehittämissyksikkö osallistui eräiden ministeriön oikeusyksikössä käsiteltyjen kanteluiden käsittelyyn.

Sisäministeriön oikeusyksikössä tuli vireille vuoden 2014 aikana yhteensä noin 70 kanteluasiaa. Suuri osa kanteluasioista siirrettiin hallintolain 21 §:n mukaisesti sisäministeriöstä toimivaltaiselle viranomaiselle, pääasiassa Poliisihallitukselle tai Valtakunnansyyttäjänvirastoon.

Sisäministeriön oikeusyksikkö valmisti vuonna 2014 useita laajoja ministeriön lausuntoja ja selvityksiä ylimmille laillisuusvalvojille. Lausunto annettiin muun muassa turvapaikanhakijoiden tietojen salassapidosta (OKV/741/1/2011), VITJA-tietojärjestelmän toteuttamista koskevasta hankkeesta (EOA Dno 4765/2/13), esitutkintalain 11 luvun 5 §:ssä säädetystä ilmaisukiellosta (EOA Dno 2379/2/14), invalidipysäköintipaikkojen järjestämisestä sisäministeriön hallinnonalalla (AOA Dno 2159/4/12), ulkomaisen vangin maastapoistamisen

08.10.2015

ajankohtaa koskevassa asiassa (AOA Dnro 5576/2/13), automaattista rekisterikilpien lukulaitetta koskevassa asiassa (AOA Dnro:t 389/4/14 ym.) ja poliisin lahjoituksena vastaanottamaa henkilöautoa koskevassa asiassa (OKV/1536/2013). Ylimpien laillisuusvalvojen pyynnöt priorisoitiin, kun käsiteltävät laillisuusvalvonta-asiat ajoittain ruuhkautuivat sisäministeriön oikeusyksikössä.

2.3 Rikosasiat

Poliisihallitus toteaa laillisuusvalvontakertomuksessaan, että käsitellessään hallintokanteluasioita, poliisiyksikön tulee myös arvioida, onko asia syytä siirtää ns. poliisirikostutkintaan. Asia tulee siirtää poliisirikostutkintaan, jos kirjoittaja väittää poliisimiehen syyllistyneen asiassa rikokseen ja jos tämä esittää asiasta sellaisen tapahtumainkulun, jota voidaan objektiivisesti arvioiden pitää mahdollisena rikoksena.

Vuonna 2014 Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan kautta siirtyi 17 asiaa (vuonna 2013 13) Valtakunnansyyttäjänvirastoon sen arvioimiseksi, onko poliisimiehen syytä epäillä syyllistyneen rikokseen.

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto antoi sotilaskurinpitoasioissa vuoden 2014 aikana 57 sotilaslakimiehen lausuntoa. Lausunnot koskivat etupäässä varusmiehiä. Henkilökunnan sotilaskurinpitoasioista annettiin 15 lausuntoa.

Vuonna 2014 käynnistettiin Rajavartiolaitoksessa 14 virkamiehen osalta epäiltyä sotilasrikosta koskeva esitutkinta. Lisäksi poliisille siirrettiin tutkittavaksi kahden Rajavartiolaitoksen virkamiehen epäilty sotilasrikokset. Sotilaskurinpitomenettelyssä määrättiin seuraamus 13:lle virkamiehelle.

Yleisin rikosnimike sotilaskurinpitomenettelyssä rangaistujen osalta oli palvelurikos lievänä, tuottamuksellisena tai perustekomuodossa.

Nimettömänä tulleen palautteen vuoksi Rajavartiolaitoksen esikunta selvitteli erään Rajavartiolaitoksen virkamiehen mahdollista virka-ajoneuvon väärinkäyttötapausta. Asiassa jätettiin esitutkinta toimittamatta sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta annetun lain 30 §:n 1 momentin mukaan, koska epäillyn teon katsottiin olevan olosuhteet ja siihen liittyvät muut syyt huomioiden vähäinen ja johtuneen lähinnä anteeksiannettavasta ajattelemattomuudesta. Asianomaista virkamiestä kuitenkin kehoitettiin jatkossa kiinnittämään määräysten noudattamiseen ja esimerkkinä toimimiseen erityistä huomiota.

Syyttäjä teki syyttämättäjättämispäätöksen erään virkamiehen epäilystä luvattomasta poliittisesta toiminnasta ja palvelurikoksesta ei rikosta – perusteella.

Lisäksi poliisi tutki vuonna 2014 kolmeatoista virkamiestä koskevaa, viittä tapausta lukuun ottamatta vapaa-ajalla tapahtunutta rikosepäilyä. Rikosnimikkeitä päättyneissä tapauksissa ovat olleet pahoinpity, sotilaan sopimaton käyttäytyminen, törkeä rattijuopumus, rattijuopumus, liikenneturvallisuuden vaarantaminen sekä liikennerikkomus. Lisäksi yksi virkamies sai vähäisestä ampuma-aserikkomuksesta poliisin antaman suullisen huomautuksen.

Syyttäjällä ovat lisäksi syyteharkinnassa vartiolaivan karilleajoon liittyvät rikosepäilyt, joista Rajavartiolaitos teki loppuvuodesta 2013 poliisille tutkintapyynnön.

Tarkempaa tietoa rikosasioiden käsittelystä Rajavartiolaitoksen laillisuusvalvontakertomuksessa (26.2.2015, RVLE/2015/49).

Hätäkeskuslaitoksessa vuonna 2014 yhteensä viisi viraston virkamiestä on ollut epäiltynä rikoksesta, lähinnä virkavelvollisuuden rikkomisesta tai tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Näistä viidestä tapauksesta kahdessa virasto on itse tehnyt tutkintapyynnön poliisille.

Vuonna 2014 Hätäkeskuslaitos on tehnyt 12 tutkintapyyntöä tietoliikenteen häirinnästä tai muusta hätäkeskustoimintaan kohdistuvasta viestintärikoksesta. Poliisin kautta on tullut tietoon muutamia tapauksia, joissa poliisi on käsitellyt hätäkeskukseen soitetut häiriösoitot useaan kertaan ilkeästi ja antanut asiassa henkilölle suoraan rangaistusvaatimuksen. Lisäksi Hätäkeskuslaitos on ollut asianomistajan asemassa perätöntä vaarailmoitusta koskevassa asiassa.

Joutsenon vastaanottokeskuksessa oli vuonna 2014 vireillä kaksi vastaanottorahan väärinkäyttämiseen liittyvää selvitystyötä ja ainakin toisesta tapauksesta on päätetty tehdä tutkintapyyntö poliisille. Tämän lisäksi vastaanottokeskus on tehnyt muutamia rikosilmoituksia turvapaikanhakijoista, jotka ovat vahingoittaneet vastaanottokeskuksen omaisuutta.

Oulun vastaanottokeskuksessa ei ole ollut vireillä rikosasioita.

08.10.2015

Sisäministeriössä ja Poliisihallituksessa jatkettiin vuonna 2014 vireillä olevien laajojen poliisirikosasioiden (Jari Aarnio, epäiltyjen tietojärjestelmä) esitutkinta-aineiston analysointia. Johtopäätöksiä näiden rikosprosessien vaikutuksesta myös poliisin laillisuusvalvontaan voidaan tehdä vasta asioiden tuomioistuinkäsittelyn edetessä. Lisäksi sisäministeriössä on vireillä molempiin asiakokonaisuuksiin liittyen hallinnolliset selvitykset, jotka ovat olleet pysähdyksissä esitutkinnan ja oikeuskäsittelyn johdosta.

2.4 Virkamiesoikeudelliset asiat

Poliisihallituksen työjärjestyksen mukaan laillisuusvalvonnan vastuualueen tulee seurata yksiköiden virkamiesoikeudellisia ratkaisuja ja sitä kautta niihin liittyvää seuraamuskäytäntöä.

Poliisilaitosten toimintakertomusten yhteydessä toimittamien tietojen mukaan poliisiyksiköissä on vuoden 2014 aikana käsitelty yhteensä 70 virkamiesoikeudellista asiaa. Pääasiallisia aiheita ovat olleet poliisirikoksiin liittyen virkavelvollisuuksien laiminlyönnit, henkilörekisteririkokset sekä rattijuopumukset. Vuonna 2014 käsitellyistä asioista oli seurauksia: ei toimenpiteitä (10), väliaikainen virantoimituksesta pidättäminen (13), määräaikainen virantoimituksesta erottaminen (3), virkasuhteen päättäminen (4), muu toimenpide, kirjallinen huomautus (15) ja varoitus (23).

Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto antoi henkilökunnan virkamieslakiperusteisissa seuraamusasioissa hallintoyksiköille yhdeksän lausuntoa. Lisäksi oikeudelliselta osastolta annettiin hallinto-oikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle virkamiesoikeudellisiin seuraamuksiin liittyvissä valitusasioissa viisi lausuntoa. Oikeudellisella osastolla oli myös harkittavana mahdolliset virkamiesoikeudelliset toimenpiteet asiassa, jossa Valtiontalouden tarkastusvirasto oli tarkastuksessaan kiinnittänyt huomiota rajavartioasemalla tehtyihin työhyvinvointitoimintaan liittyviin lahjakorttihankintoihin.

Rajavartiolaitoksesta irtisanottiin vuonna 2014 kaksi virkamiestä, jotka molemmat olivat sotilasvirassa palvelevia rajavartiomiehiä. Molemmat pidätettiin virantoimituksesta irtisanomisajaksi. Molemmat henkilöt ovat myös valittaneet päätöksistä hallinto-oikeuteen. Lisäksi pidätettiin kaksi muuta virkamiestä virantoimituksesta heihin kohdistuneen esitutkinnan vuoksi sekä erotettiin yksi virkamies virantoimituksesta määräajaksi.

Yhden siviilivirassa olevan virkamiehen virkasuhde purettiin Rajavartiolaitoksen virkamiehelle kuuluvan siirtymisvelvollisuuden laiminlyönnin ja siitä aiheutuneen työtehtävien olennaisen ja törkeän laiminlyönnin vuoksi.

Virkamiesoikeudellisessa menettelyssä annettiin varoituksia Rajavartiolaitoksen virkamiehille vuonna 2014 kuusi kappaletta. Hallintoyksiköt ovat lisäksi ilmoittaneet antaneensa yhteensä viisi kirjallista ja viisi suullista huomautusta.

Maahanmuuttovirasto antoi varoituksen virkamiehelle työaikaseurantaan liittyvistä vääristä menettelyistä. Virkaa vaille jäänyt henkilö haki korkeimmasta hallinto-oikeudesta muutosta virkamieslautakunnan päätökseen, jolla se hylkäsi henkilön Maahanmuuttovirastolle esittämän korvausvaatimuksen.

Hätäkeskuslaitoksen työjärjestyksen mukaan virkamiesoikeudellinen kurinpitovalta on nimittävillä virkamiehillä. Hätäkeskuslaitoksessa käynnistettiin vuonna 2014 neljä kurinpitomenettelyä, kolme Porin hätäkeskuksessa ja yksi Kuopion hätäkeskuksessa. Tapaukset liittyivät alkoholin käyttöön ja luvattomiin poissaoloihin työpaikalta, vapaa-ajalla tapahtuneisiin Facebook-kirjoituksiin sekä virkavelvollisuuden rikkomiseen.

Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK on vuonna 2014 käsitellyt yhden virkamiesoikeudellisen asian, jossa toimenpiteenä oli kirjallinen huomautus.

Joutsenon vastaanottokeskuksessa ei varsinaisia virkamiesoikeudellisia asioita ollut vireillä vuonna 2014, mutta vastaanottokeskuksessa tuli vuonna 2014 vireille yksi muun muassa virka-aseman väärinkäyttämiseen ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä asia, josta tehtiin viraston puolesta tutkintapyyntö poliisille. Asian esitutkinta oli kesken vuoden 2014 lopussa.

Pelastusopistolla tuli vuonna 2014 vireille kolme virkamiesoikeudellista asiaa ja Itä-Suomen hallinto-oikeus antoi joulukuussa 2013 näihin kaikkiin päätöksen. Päätöksistä on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen, kahdessa virkamiehen ja yhdessä työnantajan toimesta.

Sisäministeriön hallinto- ja kehittämissyksikössä oli vuonna 2014 vireillä kolme virkamiesoikeudellista asiaa. Lisäksi korkein hallinto-oikeus antoi päätöksen pitkään vireillä olleessa virkamiehen irtisanomista koskevassa asiassa. Asiaan liittyvä aiheettomasti maksetun palkan takaisin perintää koskeva asia on vielä korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä.

08.10.2015

Sisäministeriön kansainvälisten asioiden yksikkö on vuonna 2014 laatinut ministeriön vastauksen Pelastusopiston selvityspyyntöön virkamiehen esteellisyydestä. Vastauksessaan ministeriö on palauttanut asian Pelastusopiston käsiteltäväksi sen toimivaltaan kuuluvana asiana.

2.5 Korvaukset (vahingonkorvaukset ja ns. pakkotoimikorvaukset)

Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan vastuualueen toimintakertomuksessa todetaan, että poliisia koskevat vahingonkorvausasiat voidaan jakaa pelkistäen kahteen kategoriaan. Ensinnäkin poliisille on voitu osoittaa joko ns. suora vahingonkorvausvaatimus, jolloin vahinkoa väitetysti kärsinyt lähettää Poliisihallitukselle tai poliisiyksikölle vaatimuskirjelmän perusteluineen. Poliisihallitus tai sen alaiset yksiköt hankkivat vahingonkorvausvaatimuksen ratkaisemiseksi tarpeelliseksi katsomansa selvityksen ja antavat tämän jälkeen asiasta kirjallisen ratkaisun vaatimuksen esittäjälle. Mikäli tämä on tyytymätön Poliisihallituksen tai poliisiyksikön antamaan vastaukseen, voi tämä nostaa Suomen valtiota vastaan kanteen toimivaltaisessa käräjäoikeudessa. Toiseksi poliisi (Poliisihallitus) on voinut olla asianosaisena oikeudenkäynnissä. Joko Poliisihallitus on vastaajan asemassa oikeudenkäynnissä, kun Poliisihallitukselta vaaditaan nimenomaisesti vahingonkorvausta poliisin aiheuttamasta vahingosta tai Poliisihallitus on kuultavan asemassa oikeudenkäynnissä, mikäli korvausta vaaditaan – esimerkiksi poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikosasian yhteydessä – suoraan kyseiseltä virkamieheltä. Poliisihallituksen asema kuultavana perustuu tässä tapauksessa vahingonkorvauslain (412/1974) 7 luvun 5 §:ään.

Poliisille esitettiin vuonna 2014 yhteensä 20 vahingonkorvausvaatimusta, minkä lisäksi Poliisihallitus oli kuultavana tai vastaajana 33 vahingonkorvausoikeudenkäynnissä. Poliisihallitukseen kohdistetut vaatimukset sekä suorien vahingonkorvausvaatimusten että oikeudenkäyntikulujen osalta olivat yhteensä 82 miljoonaa euroa. Poliisihallitus maksoi vuonna 2014 vireille tulleissa asioissa vahingonkorvauksia ja vastapuolen oikeudenkäyntikuluja joko omien vahingonkorvausratkaisuidensa tai tuomioistuinten tuomioiden perusteella yhteensä 16.947,00 euroa.

Rajavartiolaitoksen toiminnasta ulkopuolisille aiheutuneista vahingoista tehtiin vahingonkorvausvaatimuksia vuonna 2014 yhteensä 30 kappaletta. Näistä vaatimuksista kolme esitettiin hallintokantelun ja yksi hallinto-oikeuteen tehdyn vaatimuksen yhteydessä. Yksi kantelija luopui vaatimuksestaan kantelun käsittelyn aikana. Myönteinen korvauspäätös tehtiin neljäntoista vaatimuksen osalta ja maksettujen korvausten määrä oli yhteensä 11.805,18 euroa.

Vahingot aiheutuivat ajoneuvovahingoista, meripelastustehtäviin liittyvistä vahingoista, vesiliikenteen valvonnan yhteydessä aiheutuneista vahingoista, rajakoiran puremasta, maastopalonsammutustehtävän yhteydessä rikkoutuneesta traktorin ikkunasta sekä rajatarkastuksen yhteydessä aiheutuneista vahingoista.

Vahingonkorvausten lisäksi Rajavartiolaitoksen esikunta maksoi eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 25.11.2014 antamassa päätöksessä esitetyllä tavalla vuoden 2015 alkupuolella 200 euroa hyvitystä henkilölle virheellisestä menettelystä rajatarkastuksessa.

Maahanmuuttovirastossa on vuoden 2014 aikana käsitelty vahingonkorvausasiaa, jossa useilla eri perusteilla tehtyjen oleskelulupahakemusten hylkäämiseen liittyen ulkomaalaisen henkilön suomalainen puoliso on vaatinut virastolta vahingonkorvausta yhteensä yli 196 000 euroa. Korvausta vaadittiin tulonmenetyksestä, sijoitustappioista, terveydenhuoltokustannuksista ja terveydentilan heikkenemisestä ja vaatimuksissa vedottiin muun ohella syrjintään, rasismiin ja törkeään virkavelvollisuuksien laiminlyöntiin sekä virka-aseman väärinkäyttöön. Maahanmuuttovirasto on hylännyt vaatimukset syy-yhteyden puuttuessa ja henkilö on sittemmin nostanut rikos- ja vahingonkorvauskanteet tuomioistuimessa viraston virkamiehiä vastaan.

Hätäkeskuslaitokselta vaadittiin vuonna 2014 korvausta liittyen koeaikapurun käyttöön. Hallinto-oikeus ratkaisi asian Hätäkeskuslaitoksen hyväksi. Vaasan hovioikeudessa kesken ollut tasa-arvolain rikkomiseen liittyvä riita-asia, jossa vaadittiin korvauksia tasa-arvolain rikkomisesta, ratkaistiin samoin viraston hyväksi. Lisäksi Hätäkeskuslaitos on sopinut vuonna 2014 alkujaan vuodelta 2005 olleen vahingonkorvausasian. Asia ratkaistiin käräjäoikeuden tuomiolla siten, että Hätäkeskuslaitos ei maksanut asiassa alun perin vaadittuja korvauksia ja molemmat jutun asianosaiset pitivät oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Sisäministeriön oikeusyksiköltä tiedusteltiin lukuisia kertoja vahingonkorvausvaatimusten käsittelyyn liittyvistä toimivaltuuskysymyksistä.

08.10.2015

2.6 Henkilötietojen käsittelyn valvonta

Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan vastuualue suoritti vuonna 2014 neljä omatoimista lokiajoa. Suoritettujen lokiajojen perusteena oli julkisuudessa olleiden tapausten lisäksi yksiköiltä tulleet pyynnöt lokitarkastusten tekemisestä.

Rajavartiolaitoksessa henkilörekisterien käyttöä on valvottu vuoden 2014 aikana eri hallintoyksiköissä käyttöoikeustarkastuksina ja lokitietovalvontana. Poliisiasian tietojärjestelmässä olevista Rajavartiolaitoksen tutkittavana olevista rikosasioista tehtiin rekisterinkäytön laillisuusvalvontaseurantaa viisi kertaa ja rajavartiotoiminnan tietojärjestelmään kaksi kertaa. Eri hallintoyksiköt pyysivät lisäksi tekemään lokitarkastuksia muihin kuin Rajavartiolaitoksen rekistereihin yhdeksän kertaa. Yhdelle työntekijälle annettiin työnjohdollinen kirjallinen huomautus siitä, että hän oli katsonut poliisiasiantietojärjestelmästä tietoja, jotka eivät liittyneet suoraan hänen virkatehtäviinsä, yhden tapauksen käsittely on kesken. Yhden virkamiehen epäiltiin katsoneen asiattomasti poliisin suorittamaan esitutkintaan liittyviä tietoja ja asian esitutkinta päättyi ei rikosta – perusteella.

Tuomioistuimissa käsiteltiin vuonna 2014 yksittäisiä lokitietoja koskeviin asiakirjapyyntöihin tehtyjä päätöksiä.

Maahanmuuttoviraston henkilörekisterien käytön seurannassa ei tullut esille virheellistä tietojen käsittelyä vuonna 2014. Viraston yhden yksikön käytäntöön, jossa virkojen täyttämiseen liittyvät sinänsä asiakirjoina julkiset perustelumuiot julkistettiin verkkovälillä koko asianomaisen yksikön henkilöstölle, puututtiin henkilötietojen asianmukaisen käsittelyn vastaisena.

Hätäkeskuslaitoksessa ei vuonna 2014 suoritettu tarkastuksia tietojärjestelmien käyttöön. Tietojärjestelmien käytön valvonnan osalta oltiin poliisin ja muiden rekisterinpitäjien tekemien tarkastusten varassa. Nykyinen hätäkeskustietojärjestelmä ei tuota lokitietoja ja uuden ERICA-järjestelmän käyttöönoton jälkeen lokitarkastuksia on tarkoitus tehdä myös ERICA-järjestelmään.

Oulun vastaanottokeskus toteaa, että lokitarkastuksia ei ole ollut tarpeen tehdä, koska ei ole tullut esille epäilyä väärinkäytöksistä. Käyttöoikeuksien voimassaolo ja käyttöoikeudet tarkastetaan säännönmukaisesti.

Pelastusopisto on päivittänyt viraston ohjetta lokitietojen käsittelystä ja varmistamisesta. Vuoden 2014 aikana on ollut tarve seurata ainoastaan virhelokeja eikä ole ollut tarvetta tarkistaa muunto- ja/tai käyttölokiteitoja. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijaluetteloon eikä kansainvälisen pelastuksen asiantuntijarekisteriin ei ole mahdollista tehdä lokitarkastuksia. Rekisteriselosteet on päivitetty vuonna 2013.

Sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosasto toteaa, että asian- ja dokumentinhallintajärjestelmän jatkokehityksessä on päädytty antamaan oikeudet järjestelmässä käsiteltäviin asioihin tehtäväryhmittäin niin, että voidaan tarvittaessa määritellä yksittäisen henkilön tarkkuudella, kenellä on oikeus käsitellä tiettyyn tehtäväryhmään rekisteröityjä asioita.

ACTA-järjestelmän käyttöönoton jälkeen käyttöoikeudet on voitu määritellä tehtäväryhmittäin ja tätä mahdollisuutta on käytetty henkilöstöhallinnon ja laillisuusvalvonnan asiaryhmissä. Aiemmin rajauksia oli mahdollista tehdä vain asioihin ja asiakirjoihin.

2.7 Kansalaispalaute ja omat aloitteet

Poliisihallitus toteaa, että vuonna 2014 laillisuusvalvontaan liittyviä poliisiasioita käsiteltiin tiedotusvälineissä runsaasti. Utisointien seurauksena laillisuusvalvonnan vastuualue suoritti tarkastuksia ja antoi useita selvityksiä, muistioita ja suoritti muita määrättyjä selvityksiä julkisuudessa todettujen epäkohtien selvittämiseksi.

Poliisihallituksen laillisuusvalvonnalle lähetettiin vuonna 2014 yhteensä 317 kansalaiskirjettä, jotka käsiteltiin Poliisihallituksessa tai siirrettiin poliisiyksiköiden vastattavaksi. Rajanveto varsinaisten kantelukirjoitusten ja kansalaiskirjeiden välillä on saattanut ajoittain olla ongelmallista.

Yleisenä linjauksena on pidetty, että mikäli kirjoittajalle on annettu Poliisihallituksen vastaus, ei samaa asiaa koskeviin uusiin mahdollisesti lukuisiinkin kirjeisiin tai mielipiteen ilmauksiin ole vastattu vaan ne on arkistoitu ad acta –merkinnöin.

Rajavartiolaitoksen esikunnalle toimitettiin vuonna 2014 12 kappaletta kansalaispalautteeksi luokiteltavia yhteydenottoja ja Rajavartiolaitoksen muille hallintoyksiköille 10 kappaletta tilastoituja kansalaispalautteita, jotka koskivat hyvin vaihtelevia aiheita. Yhden loppuvuodesta 2013 tulleen kansalaispalautteen vuoksi Rajavartiolaitoksen esikunta pyysi kyseistä merivartiostoa varmistamaan, etteivät sen virkamiehet, jotka ovat vapaa-ajallaan asettaneet pyydyksiä merivartioaseman rantaan, sekoita yksityishenkilön ja virkamiehen

08.10.2015

rooliaan käyttämällä merivartioston yhteystietoja kyseisissä pyydyksissä, ettei Rajavartiolaitoksen puolueettomuus ja luotettavuus yhtenä kalastusta valvovana viranomaisena vaarannu.

Maahanmuuttoviraston asiakaspalveluun tulee kansalaispalautetta hyvin vähän. Palaute koskee useimmiten lainsäädäntöä, Suomen ulkomaalaispolitiikkaa tai Suomen oikeusjärjestystä. Erityistä huomiota Maahanmuuttovirastossa on kiinnitetty kanteluiden erottamiseen muusta palautteesta ja kanteluun viittaavia aineksia sisältävät yhteydenotot siirretään oikeus- ja maatietoyksikön selvitettäväksi.

Hätäkeskuslaitos vastaanotti internetin kautta palautetta vuonna 2014 yhteensä 646 kappaletta. Palautteen joukossa oli runsaasti kehitysehdotuksia – erityisesti tietotekniikkaan ja älypuhelinsovelluksiin liittyen.

Hätäkeskukset vastaanottavat palautetta myös puhelimitse ja sähköpostitse. Kaikki palautteet käsitellään itsenäisesti hätäkeskuksissa. Palautteen perusteella keskuksen asiantuntija ja vuoromestari käyvät päivystäjän kanssa palautekeskustelun, jossa tehtävän hoitoon liittyneet tekijät ja ohjeistukset käydään läpi. Positiivisesta palautteesta välitetään tieto salihenkilökunnalle. Palautetta käytetään myös toiminnan kehittämiseen ja koulutuksen perusteena.

Lehtikirjoitusten tai asiakaspalautteen perusteella Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvontayksikkö otti omaaloitteisesti selvitettäväksi vuonna 2014 neljä tapausta.

Hallinnon tietotekniikkakeskus Haltikilla on viraston yleinen palauteposti, johon oli tullut vuonna 2014 muutamia sähköposteja. Palautteet on käsitelty viraston viestinnän toimesta eivätkä palautteet ole edellyttäneet toimenpiteitä.

Haltikin yhteyspalveluyksikössä hoidetaan sisäministeriön hallinnonalan kaikkien virastojen ja laitosten sekä joidenkin valtiovarainministeriön virastojen puhelunvälitys. Haltik toteaa raportissaan, että palautteita tulee sekä virastoilta että yksityishenkilöiltä, niin soittajilta kuin henkilöiltä, joille puhelut on välitetty. Palautteisiin luetaan sekä reklamaatiot että kiitospalautteet. Palautteet käsitellään, niihin vastataan ja ne tilastoidaan. Palautteita käsitellään asiakasvirastojen kanssa laatupalaverissa 1-2 kertaa vuodessa ja merkittävimmät palautteet toimitetaan asiakasviraston tiedoksi viipymättä. Yhteyspalveluyksikköön tuleva palaute koskee vaihteen toiminnan osalta usein puhelunvälitysjärjestelmän tietokannassa olevia tietoja, joiden päivitys on asiakasvirastojen vastuulla.

Oulun ja Joutsenon vastaanottokeskukset saavat varsin vähän kansalaispalautetta omasta toiminnastaan. Joutsenon vastaanottokeskus on kuitenkin uudessa toimintaympäristössään saanut muutamia palautteita alueen asukailta lähinnä vastaanottokeskuksessa asuvien turvapaikanhakijoiden päivittäiseen toimintaan liittyen. Yksittäisten palautteiden perusteella ei ole ollut tarvetta muuttaa vastaanottokeskuksen päivärutiineja vaan ratkaisuna on nähty turvapaikanhakijoiden ohjeistaminen ja perehdyttäminen suomalaisiin tapoihin, kuten oikeuteen liikkua yleisellä alueella ja yksityisalueella. Oulun vastaanottokeskus toteaa, että palautteisiin vastataan mahdollisimman pian, median haastatteluihin on aina vastattu eikä vastaanottokeskuksella ole erillistä mediaseurantaa.

Sisäministeriöön saapuu vuositasolla noin 600 – 1000 kansalaiskirjettä ja muuta kirjallista palautetta. Julkisuudessa esillä olevat asiat ja tapahtumat saavat usein ihmiset ottamaan yhteyttä sisäministeriöön ja suoraan sisäministeriöön. Esimerkiksi vuonna 2014 oli vireillä ja julkisuudessa käsiteltiin laajasti useita poliisiin kohdistuneita laillisuusvalvonta- ja oikeusprosesseja.

Henkilövaihdokset ministeriön johdossa, julkisuudessa uutisoidut tapaukset ja muu lehtikirjoittelu aktivoivat ihmisiä ottamaan yhteyttä ministeriöön ja hallinnonalan virastoihin vuosienkin takaisissa asioissa. On myös henkilöitä, jotka säännöllisesti lähettävät asiakirja-aineistoa useille eri viranomaisille. Ajoittain on ollut ongelmallista selvittää, onko joku viranomainen jo käsitellyt asiaa ja onko henkilö mahdollisesti jo saanut asiassaan vastauksen tai ratkaisun. Tavoitteena on välttää päällekkäistä työtä ja aiheettomia toimenpiteitä viranomaisten välillä.

Sisäministeriön oikeusyksikössä jatkettiin vuonna 2014 käytäntöä, että viikoittain pidettiin laillisuusvalvontapalaveri, jossa käsiteltiin myös ministeriöön saapunutta kansalaispalautetta ja sisäministerille suoraan tulleita kansalaiskirjeitä. Yhdessä ministerin esikunnan edustajan kanssa arvioitiin tapauskohtaisesti, kuuluiko yhteydenotto sisäministeriön toimialaan, käsiteltiinkö asia oikeusyksikön, ministerin esikunnan tai ministeriön osaston toimesta.

Sisäministeriön kansainvälisten asioiden yksikössä seurataan yksikön toimialaan liittyvää keskustelua tiedotusvälineissä. Yksikköön ei ole tullut käsiteltäväksi kansalaiskirjeitä vuonna 2014.

08.10.2015

Sisäministeriön hallinto- ja kehittämissyksikössä (nykyinen hallinto- ja kehittämissosasto) aloitettiin vuonna 2014 käytäntö, jossa osaston nimetty virkamies tukee kirjaamaa kansalaispalautteen käsittelyyn liittyvissä kysymyksissä. Käytäntö osoittautui toimivaksi ja sitä on jatkettu vuonna 2015.

Suomen lippua ja vaakunaa koskevia kansalaispalautteita kirjattiin vuonna 2014 saapuneeksi noin 20 kappaletta. Lisäksi yksikkö vastasi kymmeneen Suomen lippua ja vaakunaa koskeviin sähköposti- ja puhelintiedusteluihin.

Sisäministeriön pelastusosasto seuraa aktiivisesti tiedotusvälineiden pelastustoimintaa ja hätäkeskustoimintaa koskevaa uutisointia. Pelastusosasto jakaa myös alaa koskevaa tietoa yleisölle muun muassa pelastusosaston ylläpitämillä verkkosivuilla (www.pelastustoimi.fi) sekä medialle Pelastustoimen mediapalvelun välityksellä.

Pelastusosasto on vastannut vuoden 2014 aikana osastolle verkkosivujen ja sähköpostin kautta sekä kirjeitse toimitettuihin kyselyihin ja palautteeseen. Pelastusosasto myös siirsi kansalaiskirjeitä vastattavaksi Hätäkeskuslaitokseen.

Palosuojelurahasto kerää aktiivisesti palautetta omilta yhteistyökumppaneiltaan rahaston päätöskäytäntöön sekä toimintaan liittyvien asioiden hoidosta.

Sisäministeriön maahanmuutto-osastolle tuli sähköisen asianhallintajärjestelmän mukaan nelisenkymmentä kansalaiskirjettä. Vajaa puolet yhteydenotoista liittyi yksittäistä ulkomaalaista koskevaan asiaan. Neljäsosa asioista siirrettiin edelleen toisen viranomaisen käsiteltäväksi hallintolain mukaan.

Maahanmuutto-osasto pyytää tarpeen mukaan yhteydenottojen johdosta selvitystä tai lausuntoa Maahanmuuttovirastolta.

3. Havainnot ja johtopäätöksiä

3.1 Sisäministeriön hallinnonalan virastojen, osastojen ja yksiköiden omat johtopäätökset

Poliisihallitus toteaa omassa kertomuksessaan, että laillisuusvalvonnan vaikuttavuuden arviointi on vuonna 2015 vielä varsin vaikeaa jo senkin takia, ettei mitään yksiselitteistä mittaria ole olemassa mutta ennen kaikkea sen vuoksi, että uudet poliisilaitokset ja oikeusyksiköt ovat toimineet vasta vuoden. Poliisihallituksen mukaan on tosin jo ollut nähtävissä, että poliisiyksiköiden yleisen toiminnan ja laillisuusvalvonnan välinen kiinteä vuorovaikutus on saanut aikaan tavoiteltua vaikuttavuutta. Jo se, että yksittäisten virkamiesten toimintaa tarkastelee riippumaton taho, on parantanut ennen kaikkea operatiivisen tahon huolellisuutta.

Oikeusyksiköiden perustamisen myötä poliisiyksiköiden laillisuusvalvonta on ollut aikaisempaa ammattimaisempaa ja suunnitelmallisempaa. Poliisihallitus arvioi, että suoritetulla laillisuusvalvonnalla on ollut ennaltaehkäisevä ja korjaava vaikutus poliisin toimintaan ja sisäinen laillisuusvalvonta on siten osaltaan edistänyt perusoikeuksien toteutumista poliisin hallinnonalalla.

Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että hallintoyksiköiden laillisuusvalvontakertomusten perusteella laillisuusvalvontaa suoritetaan jatkuvasti ja sen merkitys ymmärretään hyvin. Hallintoyksiköt ovat vuoden 2014 aikana aktiivisesti havainneet ja korjanneet toiminnassaan ilmitulleita epäkohtia. Asetut tavoitteet on saavutettu.

Ottaen huomioon Rajavartiolaitoksen koko toiminnan laajuus ja päivittäisten asiakaskohtaamisten määrä erityisesti rajatarkastuksissa, hallintokanteluiden kokonaismäärä on edelleen vähäinen. Rajavartiolaitoksen toiminnasta tehtyjen kanteluiden kokonaismäärä väheni jonkin verran edellisvuodesta. Virkamiesten käyttäytymiseen liittyvien kanteluiden osuutta (52 %) kaikista hallintokanteluista voidaan pitää melko suurena.

Hätäkeskuslaitos toteaa, että sen laillisuusvalvontayksikkö on kyennyt tulokselliseen ja vaikuttavaan laillisuusvalvontaan, mikä on osaltaan toiminnan muun kehittämisen kanssa vaikuttanut esimerkiksi Hätäkeskuslaitoksen kanteluiden vähenemiseen. Laillisuusvalvontayksikkö on myös valvonut valtion etua viranomaisissa tuloksellisesti. Yksikkö on myös lisännyt vuorovaikutuksellista yhteistyötä poliisin ja syyttäjälaitoksen kanssa antamalla niille tarvittaessa lausuntoja hätäkeskustoimintaan liittyen. Yksikkö on tuonut hätäkeskustoimintaa muutoinkin tunnetuksi sidosryhmien edustajille erilaisissa tilaisuuksissa.

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto toteaa omassa kertomuksessaan, että ministeriön asiankäsitteilyjärjestelmän (ACTA) toimivuutta on syytä edelleen seurata ja kehittää. Järjestelmä otettiin käyttöön keskeneräisenä. Järjestelmän tulisi taata tietojen eheys ja luotettavuus ja sen tulisi palvella myös laillisuusvalvonnan seurantaa ja raportointia.

08.10.2015

3.2 Havainnot ja johtopäätökset laillisuusvalvonnan kehityksestä vuosina 2011-2014

3.2.1 Toimenpiteitä sisäisen laillisuusvalvonnan vaikuttavuuden lisäämiseksi

Hallinnonalalla tavoiteltujen pysyvien muutosten havaitsemiseen neljän vuoden tarkastelujakso on melko lyhyt. Tämä on havaittu erityisesti poliisitoiminnassa, josta edelleen kannellaan samoista aiheista kuin vuonna 2011 ja jo sitä ennen. Poliisin hallintorakennemuutoksen yhteydessä toteutettu uusien oikeusyksiköiden perustaminen on niin suuri hallinnollinen muutos poliisin sisäisessä laillisuusvalvonnassa, että sen voidaan odottaa lisäävän sisäisen laillisuusvalvonnan vaikuttavuutta. Poliisihallituksen oman laillisuusvalvonnan vastuualueen uusille oikeusyksiköille antama tuki ja verkostomainen toimintamalli ovat hyvää kehitystä.

Sisäministeriön vuoden 2011 lopulla asettaman Poliisiin kohdistuvan sisäisen valvonnan oikeusperusta -työryhmän raportti (Sisäasiainministeriön julkaisu 19/2013) valmistui syyskuussa 2013. Raportin valmistuessa oli vireillä useita laillisuusvalvontaan vaikuttavia lainsäädäntö- ja muita hankkeita: poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön uudistaminen, poliisin hallintorakennemuutos PORA III sekä valtion vahingonkorvaustoiminnan kehittäminen. Työryhmän työskentelyn aikana poliisimiehiin ja muihinkin virkamiehiin kohdistui useita laajaa julkisuutta ja huomiota saaneita oikeus- ja laillisuusvalvontaprosesseja. Työryhmän raportti oli toimeksiannon mukaisesti esiselvitys. Vaikka jatko työskentelystä ei sisäministeriössä ole vielä tehty päätöksiä, voidaan arvioida, että työryhmän työllä, raporttiin kootulla aineistolla ja toimenpidesuosituksilla on ollut vaikutusta sisäiseen laillisuusvalvontaan koko sisäministeriön hallinnonalalla.

Sisäministeriössä on havaittu, että yleisön ja tiedotusvälineiden kiinnostus laillisuusvalvonta-asioihin on viime vuosina kasvanut. Sekä sisäministeriön että hallinnonalan virastojen verkkosivuilla on ajantasaista tietoa, ohjeita ja neuvontaa kanteluiden käsittelystä ja muustakin laillisuusvalvontaan liittyvästä. Laillisuusvalvontaa koskevan viestinnän sisältöä ja menetelmiä kehitettäessä kannattaa hallinnonalan laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän ja viestintäyksiköiden asiantuntijoiden yhteistyötä pyrkiä edelleen lisäämään.

Syksyllä 2014 järjestettiin ensimmäinen koko hallinnonalan yhteinen edellä kohdassa 1.4 kerrottu laillisuusvalvontaseminaari, johon osallistuivat kaikki hallinnonalan virastot. Aikaisemmat laillisuusvalvontaseminaarit vuosina 2011 ja 2009 oli järjestetty pääasiassa poliisihallinnon sisäisinä tilaisuuksina, joihin muiltakin ministeriön hallinnonaloilta selkeästi oli kiinnostusta osallistua. Seminaarin kohdentaminen ja laajentaminen koko hallinnonalalle oli perusteltu ja onnistunut ratkaisu. Seminaarista saatiin hyvää palautetta ja tilaisuuden ohjelmaan ja järjestelyihin oltiin tyytyväisiä. Laillisuusvalvontaseminaarin järjestäminen tässä laajuudessa on kannatettavaa hallinnonalan yhdenmukaisten toimintatapojen ja toiminnan jatkuvuuden kannalta.

3.2.2 Tietojärjestelmät

Sisäministeriön oikeusyksikkö on vuosittain esittänyt laillisuusvalvonnan kehittämiseksi tietojärjestelmiin liittyviä toimenpidesuosituksia. Tietojärjestelmiä pitäisi voida paremmin käyttää laillisuusvalvonta-asioiden käsittelyvaiheiden seurannassa, tilastoinnissa, raportoinnissa ja muutoinkin ajantasaisen tiedon tuottamisessa.

Jo vuoden 2011 kertomuksen mukaan tavoitteena oli, että asianhallintajärjestelmän kautta saataisiin valmiita raportteja laillisuusvalvonta-asioissa. Laillisuusvalvontaraportin rakenne tulisi olla sellainen, että järjestelmistä saataisiin suoraan mahdollisimman vertailukelpoiset ja täsmälliset tiedot. Tästä tavoitteesta on käytännössä jouduttu luopumaan ja tilastotietojen kerääminen vaatii edelleen sekä ministeriössä että hallinnonalan virastoissa runsaasti manuaalista työtä.

Sisäministeriön oman raportoinnin osalta ongelmia aiheutti edellä kerrotulla tavalla uuden asianhallintajärjestelmän ACTA:n käyttöönotto keväällä 2014. Hallinnonalan virastot suunnittelevat ja toteuttavat itse oman laillisuusvalvonta-asioiden raportointijärjestelmänsä. Virastojen on ollut mahdollista toimittaa laillisuusvalvonta-asioista myös vuosittain vertailukelpoisia lukumäärätietoja.

Voidaan todeta, että vaikka toiminnan tulisi olla tietoperusteista, tietojärjestelmät eivät sisäministeriön hallinnonalalla valitettavasti tue laillisuusvalvontatiedon hyödyntämistä.

3.2.3 Lukumäärätiedot

Tämän laillisuusvalvontakertomuksen liitteeseen on koottu aikaisemmista sisäministeriön oikeusyksikön laatimista laillisuusvalvontakertomuksista virastokohtaisia lukumäärätietoja hallintokanteluista, rikosasioista, virkamiesoikeudellisista asioista, vahingonkorvauksista ja kansalaiskirjeistä vuosilta 2011-2014. Virastojen ilmoittamien lukumäärätietojen vertailussa on otettava huomioon, ettei asiaryhmien tilastointi eri virastoissa välttämättä ole yhdenmukainen. Lisäksi poliisin osalta liitetaulukon lukumäärätiedoista osa sisältää yksin Poliisihallitukseen saapuneiden ja siellä käsiteltyjen asioiden lukumäärän ja osa tiedoista koskee koko poliisihallintoa.

08.10.2015

Sisäministeriön hallinnonalan laillisuusvalvontaa tarkasteltaessa raportoivat lukumäärätiedot kannattaa suhteuttaa ministeriön hallinnonalan toiminnan laajuuteen ja yksittäisten asiakaskontaktien määrään. Tämän ovat vuosittain tuoneet esille erityisesti Hätäkeskuslaitos ja Rajavartiolaitos oman toimintansa osalta. Vireille tuleva Hätäkeskuslaitoksen (hätäkeskuksen) toimintaa koskeva kantelu voi käytännössä sisältää myös poliisia, sosiaali- ja terveystoimea tai pelastustoimea koskevan kantelun, koska kyse on kansalaisen kannalta moniviranomaistoiminnasta.

Poliisin toiminta on luonteeltaan sellaista, että siitä kannellaan paljon. Poliisin toiminta on suurelta osin ns. tosiasiallista julkisen vallan käyttöä ja poliisin toimenpiteet rajoittavat usein ihmisten perusoikeuksia. Poliisia koskevien kanteluiden määrään vaikuttaa myös organisaation koko. Poliisia koskevat asiat ovat yksi suurimpia asiaryhmiä myös ylimmillä laillisuusvalvojilla eduskunnan oikeusasiamiehellä ja valtioneuvoston oikeuskanslerilla.

Maahanmuuttoviraston osalta kanteluiden vähäiseen määrään vaikuttanee myös mahdollisuus hakea muutosta viraston päätöksistä. Sisäministeriön maahanmuutto-osasto ei myöskään siirrä maahanmuuttoviranomaisia koskevia kanteluita Maahanmuuttovirastoon vaan ne käsitellään lähtökohtaisesti ministeriössä. Esimerkiksi poliisitoiminnan osalta ministeriöön saapuneet kantelut siirretään pääsääntöisesti Poliisihallituksen käsiteltäväksi.

Asioiden käsittelyyn kuluva aika olisi tärkeä tieto laillisuusvalvontaan tarvittavien henkilöresurssien arvioinnissa. Koska käsiteltyjen asioiden lukumäärätietojenkin saaminen sisäministeriön asianhallintajärjestelmästä ilman runsasta manuaalista työtä on osoittautunut ongelmalliseksi, sisäministeriön oikeusyksikkö on joutunut luopumaan tavoitteesta saada tilastotietoja laillisuusvalvonta-asioiden käsittelyajoista.

Lukumäärätiedoista voidaan havaita, että aiheissa ja asioissa joista kannellaan ei viime vuosina ole tapahtunut muutoksia. Samoista asioista otetaan yhä uudelleen yhteyttä. Osaltaan tämä voi kertoa siitä, että laillisuusvalvonnan toimenpiteillä ei muuteta käytäntöjä ja vakiintuneita toimintatapoja, kun asioita käsitellään yksittäistapauksina. Tältä osin voidaan miettiä, toteutuuko laillisuusvalvonnan vaikutus yksittäisten tapausten kautta vai pitäisikö pyrkiä keskittymään suurempiin kokonaisuuksiin ja teemoihin, jotka nostettaisiin laillisuusvalvonnan kohteeksi.

Laillisuusvalvontatarkastusten yhteydessä on voitu havaita, että yksittäiset kanteluratkaisut hallinnonalan sisällä ovat pääosin hyvin ja yksityiskohtaisesti perusteltuja. Tämän vuoksi myös hallinnonalan sisällä tehdyistä ratkaisuista tiedottamista kannattaisi kehittää.

3.2.4 Sisäministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontaohjeen päivittäminen

Sisäministeriön ja sen hallinnonalan laillisuusvalvontaohje annettiin 26.8.2011 ja se on voimassa 31.8.2016 saakka. Ohjeen rakenne on toiminut hyvänä runkona sisäiselle laillisuusvalvonnalle. Laillisuusvalvonnan seurannan, raportoinnin ja tarkastustoiminnan sisältö ovat perustuneet selkeästi laillisuusvalvontaohjeeseen. Ohjeessa asetetut määräajat ja aikataulut ovat kuitenkin osoittautuneet ongelmallisiksi.

Ohjeen päivittäminen on ollut vireillä jo muutaman vuoden ajan ja akuuttia tarvetta päivittämiseen on tullut jatkuvasti lisää. Henkilövaihdokset, vireillä olevat laillisuusvalvonta- ja oikeusprosessit, hallintolain muutokset, oikeuskäytäntö ja nyt viimeiseksi oikeusyksikön lakkauttaminen ja laillisuusvalvonnan uudelleen organisointi ovat vaikuttaneet siihen, että päivittämistä ei ole yrityksistä huolimatta saatu valmiiksi.

Sisäministeriön hallinnonalalla on kattavasti laadittu omaa laillisuusvalvontaohjeistusta, mikä on ollut tarkoituksenmukaista.

Ohjeen päivittäminen tai mahdollisesti kokonaan uuden ohjeen laatiminen on ministeriön uudelleen organisoituneessa laillisuusvalvontatoiminnassa hallinto- ja kehittämisosaston oikeudellisen tuen yksikön ensimmäisiä tehtäviä yhdessä laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän kanssa.

3.2.5 Laillisuusvalvonnan organisointi ja resurssit

Vuonna 2011 todettiin laillisuusvalvonnan rakenteiden olevan kunnossa ja resursointiin liittyvät kysymykset puhuttivat kaikissa yksiköissä. Vuoteen 2014 mennessä monissa virastoissa ja myös ministeriön osastoilla oli toteutettu organisatorisia uudistuksia, joilla oli vaikutusta myös sisäisen laillisuusvalvonnan järjestämiseen.

Poliisin III-vaiheen hallintorakenneuudistus tuli voimaan vuoden 2014 alussa ja uudistuksen yhteydessä muodostetuissa uusissa poliisilaitoksissa aloittivat toimintansa myös uudet suoraan poliisipäällikön alaisuuteen sijoitetut oikeusyksiköt. Oikeusyksiköiden perustaminen poliisilaitoksiin nojautui osaltaan poliisin hallintorakenteen uudistamista pohtineen Pora III-hankeryhmän 21.8.2012 esittämiin linjauksiin, joiden

08.10.2015

mukaan poliisin hallinnossa toteutettavan hallintorakenneuudistuksen yhteydessä tulee varmistaa poliisilaitoskohtaisesti tarvittavan vaativiin juridisiin tehtäviin ja laadun varmistamiseen keskittyvän lakimiestehtävän perustaminen uusiin poliisilaitoksiin. Sisäministeriön oikeusyksikön mukaan poliisin sisäinen laillisuusvalvonta on viime vuosina kehittynyt hyvään suuntaan ja uusi vahvistettu laillisuusvalvontaorganisaatio vaikuttaa toimivalta. Kehitettävää on kuitenkin edelleen ainakin laillisuusvalvonnassa tehtyjen havaintojen ja ratkaisujen vaatimien toimenpiteiden seurannassa, tiedonkulussa ja asioiden käsittelyn yhteensovittamisessa poliisihallinnon sisällä.

Sisäministeriön oikeusyksikössä laillisuusvalvontaa hoitavan henkilöstön vaihtuvuus on todettu useana vuotena laillisuusvalvontakertomuksessa. Henkilöresurssien määrä suhteessa toimintaympäristössä tapahtuneeseen kehitykseen on vaikeuttanut sisäministeriön oikeusyksikön oman laillisuusvalvontatyön kehittämistä. Rakenteellisten uudistusten tarve ministeriön sisäisessä laillisuusvalvonnassa oli kuitenkin havaittu ja siitä oli oikeusyksikön päällikön aloitteesta käyty useita keskusteluja ministeriön johdon kanssa.

Viranomaisilla on vastuu toimintansa lainmukaisuudesta, mikä sisältää myös perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen ja niiden edistämisen. Sisäinen laillisuusvalvonta voidaan nähdä muuta viranomaistoimintaa tukevana toimintana. On parempi, että viranomainen ottaa itse vastuun ja tarttuu ongelmiin, kuin että odotettaisiin ulkopuolisten tahojen puuttumista ja toimenpiteitä.

4. Muutokset sisäministeriön laillisuusvalvonnan organisoinnissa keväällä 2015

Osana sisäministeriön sisäisen toiminnan organisointia sisäministeriö päätti keväällä 2015, että sisäministeriön oikeusyksikkö omana erillisenä yksikkönä lakkautetaan. Oikeusyksikön tehtävät ja henkilöt sijoitettiin uudelleen hallinto- ja kehittämisosastolle, maahanmuutto-osastolle sekä poliisiosastolle. Lisäksi oikeusyksiköltä siirtyivät kansainvälisten asioiden yksikköön tehtävät, jotka koskevat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ja muissa kansainvälisissä tuomioistuimissa vireillä olevien ministeriötä koskevien asioiden yhteensovittamista ja oikeuskäytännön seuranta. Muutokset tulivat voimaan 1.7.2015 alkaen. Sisäministeriön työjärjestystä (1078/2013) muutettiin siten, että kaikkien osastojen tehtäviin lisättiin maininta osaston toimialan laillisuusvalvonnasta. Jatkossa kaikilla sisäministeriön osastoilla on aikaisempaa vahvempi rooli oman toimialansa laillisuusvalvonnassa.

Organisaatiomuutoksen yhteydessä luovuttiin sisäministeriön poliisiosaston ja oikeusyksikön välillä sovitusta erityisjärjestelystä, joka mukaan oikeusyksikkö toteutti poliisin laillisuusvalvontaa ja muun muassa käsitteli ministeriössä poliisitoimintaa koskevat kantelut ja kansalaispalautetta. Käytännössä suurin osa ministeriön oikeusyksikön laillisuusvalvontaresursseista on viime vuosina kohdistunut poliisin toimintaan. Jatkossa poliisitoimintaan kohdistuva ministeriötason laillisuusvalvonta hoidetaan vastuuosastolla, kuten muidenkin ministeriön toimialojen. Myös vireillä olleiden poliisia koskevien kantelu- ja muiden laillisuusvalvonta-asioiden käsittely siirtyi 1.7.2015 alkaen sisäministeriön poliisiosaston vastuulle.

Edellä kerrottu uudelleen organisointi aiheuttaa muutoksia laillisuusvalvonnan järjestämiseen sisäministeriössä, laillisuusvalvonnan kehittämistyöryhmän työhön, laillisuusvalvontaohjeeseen ja myös tämän laillisuusvalvontakertomuksen laajuus ja rakenne tulee arvioitavaksi jatkossa uudelleen.

Osastopäällikkö

Jukka Aalto

Ylitarkastaja

Tiina Mantere

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö SM
08.10.2015 klo 18:10. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

08.10.2015

Jakelu

Sisäministeri Petteri Orpo
Ministerin erityisavustaja Mikko Kortelainen
Ministerin erityisavustaja Ville Valkonen
Kansliapäällikkö Päivi Nerg

Hallinto- ja kehittämisosasto
Pelastusosasto
Poliisiosasto
Maahanmuutto-osasto
Rajavartio-osasto
Kansainvälisten asioiden yksikkö
Sisäisen tarkastuksen yksikkö
Viestintäyksikkö

Poliisihallitus
Hätäkeskuslaitos
Maahanmuuttovirasto
Hallinnon tietotekniikkakeskus HALTIK
Pelastusopisto
Poliisiammattikorkeakoulu

Tiedoksi

Eduskunnan oikeusasiamies
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Tietosuojavaltuutettu

Lukumäärätietoja vuosilta 2011–2014 (kts. vuoden 2014 laillisuusvalvontakertomuksen s. 14 kohta 3.2.3)

Hallintokantelut	2011	2012	2013	2014
Poliisihallitus	348 <ul style="list-style-type: none"> 189 käsiteltiin POHA:ssa Suurin osa kanteluista koski esitutkintaa; muita kohteita järjestyspoliisitoiminta, pakkokeinot ja lupahallintoa 	348 <ul style="list-style-type: none"> 169 käsiteltiin POHA:ssa Suurin osa kanteluista koski esi- ja poliisitutkintaa; muita kohteita pakkokeinot, valvonta- ja hälytystoiminta ja lupahallinto 	464 <ul style="list-style-type: none"> 183 käsiteltiin POHA:ssa Suurin osa kanteluista koski esi- ja poliisitutkintaa; muita kohteita pakkokeinot, lupahallinto ja poliisimiehen käytös Koko hallinnon yhteismäärä 707 	396 <ul style="list-style-type: none"> 35 käsiteltiin POHA:ssa Suurin osa kanteluista koski esi- ja poliisitutkintaa; muita kantelun kohteita pakkokeinot, valvonta- ja hälytystoiminta, lupahallinto sekä poliisimiehen epäasiallinen käyttäytyminen Koko hallinnon yht. 622
Rajavartiolaitos	12+4 <ul style="list-style-type: none"> Esikunnalle 12 hallintokantelua Hallintoyksiköistä vastattiin itsenäisesti 4 niiden toimintaa koskevaan kanteluun Kantelut koskivat pääasiassa rajatarkastuksia Yksi kanteluna vireille tullut asia siirrettiin poliisille esitutinnan aloittamista koskevaan harkintaan 	24 <ul style="list-style-type: none"> Esikunnalle 10 kantelua Kantelut koskivat pääasiassa rajatarkastuksia Muita kantelun kohteita: tutkinnanjohtajan toimenpiteet esitutkinnassa, virkamiehen epäasiallinen käytös tai muu toiminta vapaaajalla, käännättäminen sekä meripelastustapahtumasta tiedottaminen 	24 <ul style="list-style-type: none"> Kantelut koskivat pääasiassa rajatarkastuksia 	28 <ul style="list-style-type: none"> Pääasiassa kantelut koskivat rajatarkastuksia Muita kantelun kohteita: esitutkinnasta tiedottaminen, rajanylityspaikalla olevat moottorikelkkareitit, ajoneuvon liikennekelpoisuuden valvonta, viranomaisen velvollisuus vastata tehtyihin tiedusteluihin
Maahanmuuttovirasto	-	-	<ul style="list-style-type: none"> 3 viraston toimintaa koskevaa kantelua, joista yksi peruttiin Yksi kanteluista koski Suomen kansalaisuuden menettämistä lain nojalla, toinen kansalaisuusilmoitusmenettelystä tiedottamista 	<ul style="list-style-type: none"> 5 kantelua, jotka koskivat mm. oleskeluluvan myöntämiseen liittyviä kysymyksiä ja käsittelyaikoja
Hätäkeskuslaitos	43 (34) <ul style="list-style-type: none"> Kanteluista 34 virasto vastaanotti itse, 6 kantelua tuli SM:n kautta ja 3 kantelua EOA:n kautta Kanteluista valtaosa liittyi avun hälyttämättä jättämiseen, vuorovaiikutuksen epäonnistumiseen tai avun perille saapumiseen kuluneen ajan pituuteen 	31 <ul style="list-style-type: none"> Kanteluista valtaosa liittyi avun hälyttämättä jättämiseen, vuorovaiikutuksen epäonnistumiseen tai avun perille saapumiseen kuluneen ajan pituuteen HÄKE:n näkymyksen mukaan 23 aiheetonta kantelua 	24 <ul style="list-style-type: none"> 7 kantelua HÄKE vastaanotti itse 2 kantelua siirrettiin toimivaltaiseen viranomaiseen 	21 <ul style="list-style-type: none"> HÄKE arvioi, että kanteluiden määrä laskenut esimiestoiminnan, laadunvalvonnan, osaamisen kehittymisen ja toiminnan yhdenmukaistamisen ansiosta

Rikosasiat	2011	2012	2013	2014
Poliisihallitus	871 (koko poliisihallinto) <ul style="list-style-type: none"> VKSV: Esitutkintaan 337 poliisirikosilmoitusta; 391 asiaa päätettiin tutkintaa suorittamatta POHA:n laillisuusvalvonta siirsi 9 asiaa VKSV:lle 	748 (koko poliisihallinto) <ul style="list-style-type: none"> VKSV: Esitutkintaan 229 asiaa; 391 asiaa päätettiin tutkintaa suorittamatta POHA:n laillisuusvalvonta siirsi 12 asiaa VKSV:lle 	XXX (koko poliisihallinto) <ul style="list-style-type: none"> POHA:n laillisuusvalvonta siirsi 13 asiaa VKSV:lle 	XXX (koko poliisihallinto) <ul style="list-style-type: none"> POHA:n laillisuusvalvonta siirsi 17 asiaa VKSV:lle
Rajavartiolaitos	<ul style="list-style-type: none"> 42 virkamiehen osalta käynnistettiin esitutkinta, jossa epäiltiin henkilön syyllistyneen sotilasrikokseen poliisilla oli lisäksi tutkittavana kolmea virkamiestä koskevat epäillyt rikokset 	<ul style="list-style-type: none"> 20 virkamiehen osalta käynnistettiin sotilaskurinpitolaista nojal-la esitutkinta poliisilla oli lisäksi tutkittavana 17 virkamiestä koskevat epäillyt rikokset 9 virkamiehelle määrättiin sotilaskurinpitomenettelyssä seuraamus Yleisin rikosnimike rangaistujen osalta oli palvelurikos tuottamuksellisena, lievänä tai perustekomuodossa; muita yksittäisiä rikosnimikkeitä olivat esimiesaseman väärinkäyttäminen ja sotilaan sopimaton käyttäytyminen 	<ul style="list-style-type: none"> 16 virkamiehen osalta käynnistettiin epäiltyä sotilasrikosta koskeva esitutkinta Poliisille siirrettiin tutkittavaksi 2 virkamiehen epäillyt sotilasrikokset poliisilla oli lisäksi tutkittavana 12 virkamiestä koskevat epäillyt muut rikokset Yhteensä 12 virkamiehelle määrättiin sotilaskurinpitomenettelyssä seuraamus 	<ul style="list-style-type: none"> 14 virkamiehen osalta käynnistettiin epäiltyä sotilasrikosta koskeva esitutkinta, poliisille siirrettiin tutkittavaksi kahden Rajavartiolaitoksen virkamiehen epäillyt sotilasrikokset poliisilla oli lisäksi tutkittavana 13 virkamiestä koskevat epäillyt muut rikokset yhteensä 13 virkamiehelle määrättiin sotilaskurinpitomenettelyssä seuraamus Yleisin rikosnimike sotilaskurinpitomenettelyssä rangaistujen osalta oli palvelurikos lievänä, tuottamuksellisena tai perustekomuodossa
Maahanmuuttovirasto	-	-	<ul style="list-style-type: none"> Virasto esitti vahingonkorvausvaatimuksen vastaanottorahaa ja ihmiskaupan uhrien auttamista järjestelmää koskevassa rikosasiassa 	-
Hätäkeskuslaitos	7 <ul style="list-style-type: none"> 7 viraston virkamiestä epäiltynä virkavelvollisuuden rikkomisesta Virasto itse teki tutkintapyyntöä poliisille 9 tapauksessa; rikosnimikkeitä olivat tietoliikenteen häirintä, törkeä tietoliikenteen häirintä ja perätön vaarailmoitus 	13 <ul style="list-style-type: none"> 13 virkamiestä epäiltynä rikoksesta, useimmiten virkavelvollisuuden rikkomisesta Virasto itse teki poliisille tutkintapyyntöä 2 viraston virkamiehistä 	6 <ul style="list-style-type: none"> 6 virkamiestä epäiltynä rikoksesta Virasto itse teki poliisille 3 tutkintapyyntöä Virasto teki 16 tutkintapyyntöä tietoliikenteen häirinnästä 	5 <ul style="list-style-type: none"> 5 virkamiestä oli epäiltynä rikoksesta, lähinnä virkavelvollisuuden rikkomisesta tai tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta virasto teki 12 tutkintapyyntöä tietoliikenteen häirinnästä

Virkamiesoikeudelliset asiat	2011	2012	2013	2014
Poliisihallitus (HUOM, virkamiesoikeudelliset asiat koko poliisihallinnossa)	109 <ul style="list-style-type: none"> Pääasiallisina aiheina poliisirikoksiin liittyen virkavelvollisuuden laiminlyönnit sekä rattijuopumus- ja pahoinpitelyrikokset 	139 <ul style="list-style-type: none"> Pääasiallisina aiheina poliisirikoksiin liittyen virkavelvollisuuden laiminlyönnit, henkilörekisteri-, rattijuopumus- ja pahoinpitelyrikokset 	132 <ul style="list-style-type: none"> Pääasiallisina aiheina poliisirikoksiin liittyen virkavelvollisuuksien laiminlyönnit sekä henkilörekisteri-, rattijuopumus- ja pahoinpitelyrikokset 	69 <ul style="list-style-type: none"> Pääasiallisina aiheina poliisirikoksiin liittyen virkavelvollisuuksien laiminlyönnit sekä henkilörekisteri- ja rattijuopumusrikokset
Rajavartiolaitos	<ul style="list-style-type: none"> Varoituksia annettiin 5 kpl 1 virkamies irtisanottiin 2 virkamiestä oli pidätettynä virantoimituksesta 2 virkamieheltä peruutettiin määräys toimia rajavartiomiehenä 1 virkamies erotettiin virantoimituksesta kuukauden määräajaksi 3 kirjallista ja 4 suullista huomautusta 	<ul style="list-style-type: none"> Varoituksia annettiin 5 kpl Hallintoyksiköt antoivat 6 kirjallista ja 2 suullista huomautusta 4 virkamieheltä peruutettiin määräys toimia rajavartiomiehenä häneen kohdistuvan esitutkinnan ja/tai muun selvittelyn ajaksi Yksi virkamies pidätettiin virantoimituksesta häneen kohdistuvan esitutkinnan vuoksi 	<ul style="list-style-type: none"> Varoituksia annettiin 7 kpl Hallintoyksiköt antoivat 5 kirjallista ja 4 suullista huomautusta 3 virkamiestä irtisanottiin 4 virkamieheltä peruutettiin määräys toimia rajavartiomiehenä heihin kohdistuvan esitutkinnan ja/ tai muun selvittelyn ajaksi Yksi virkamies pidätettiin virantoimituksesta 	<ul style="list-style-type: none"> Varoituksia annettiin 6 kpl Hallintoyksiköt antoivat 5 kirjallista ja 5 suullista huomautusta 2 virkamiestä irtisanottiin 1 siviilivirassa olevan virkamiehen virkasuhde purettiin 1 virkamies erotettiin virantoimituksesta määrääjäksi 2 virkamieheltä peruutettiin määräys toimia rajavartiomiehenä heihin kohdistuvan esitutkinnan ja/tai muun selvittelyn ajaksi 2 virkamiestä pidätettiin virantoimituksesta
Maahanmuuttovirasto	1 <ul style="list-style-type: none"> Virkamiesoikeudellinen tapaus, jossa toimenpiteinä olivat irtisanominen ja virantoimituksesta pidättäminen; perusteena virkamiehestä johtuva erityisen painava syy 	1 <ul style="list-style-type: none"> Virkamiehelle annettiin kirjallinen varoitus virkamieslain 24 §:n nojalla 	1 <ul style="list-style-type: none"> Virkamiehelle annettiin varoitus sopimattomaan käyttöön liittyen 	1 <ul style="list-style-type: none"> Virkamiehelle annettiin varoitus työaikaseurantaan liittyvistä vääristä menettelyistä
Häätäkeskuslaitos	4 <ul style="list-style-type: none"> annettiin 3 kirjallista varoitusta annettiin 1 huomautus tapauksista 2 vietiin virkamieslautakuntaan 	4 <ul style="list-style-type: none"> 3 liittyi Anneli Auer-tapauksen tutkintaan liittyvän ilmoituksen hakemisen yritykseen ja yksi virkamiehen epäasialliseen käytökseen 	4 <ul style="list-style-type: none"> 4 kurinpitomenettelyä Kaksi tapausta johti kirjallisen varoituksen antamiseen ja yksi kirjallisen huomautuksen antamiseen 	4 <ul style="list-style-type: none"> 4 kurinpitomenettelyä Tapaukset liittyivät alkoholin käyttöön, luvattomiin pois-saoloihin, vapaa-ajalla tapahtuneisiin Facebook-kirjoituksiin sekä virkavelvollisuuden rikkomiseen

Vahingonkorvaukset	2011	2012	2013	2014
Poliisihallitus	53 <ul style="list-style-type: none"> Käsitelty 37 vahingonkorvausvaatimusta Osallisena 16 vahingonkorvausoikeudenkäynnissä Maksetut vahingonkorvaukset 177.107 € Maksetut oikeudenkäyntikulut 62.073 € Poliisiyksiköille tehtiin n. 200 vahingonkorvausvaatimusta 	36 <ul style="list-style-type: none"> Käsitelty 14 vahingonkorvausvaatimusta Osallisena 22 vahingonkorvausoikeudenkäynnissä Maksetut vahingonkorvaukset 57.678 € Maksetut oikeudenkäyntikulut 15.277 € Poliisiyksiköille tehtiin 245 korvausvaatimusta (maksetut korvaukset 87.917 €oikeudenkäyntikulut mukaan lukien) Valtiokonttori maksoi syyttömästi pidätetyille tai vangituille korvausta 460 tapauksessa yhteensä ~1,57m€ 	126 <ul style="list-style-type: none"> Käsitelty 24 vahingonkorvausvaatimusta Osallisena 102 vahingonkorvausoikeudenkäynnissä Maksetut vahingonkorvaukset oikeudenkäyntikulut mukaan lukien 34.207,46 € Poliisiyksiköille tehtiin 285 vahingonkorvausvaatimusta (maksetut korvaukset oikeudenkäyntikulut mukaan lukien 117.450,91 €) 	53 <ul style="list-style-type: none"> Käsitelty 20 vahingonkorvausvaatimusta Osallisena 33 vahingonkorvausoikeudenkäynnissä Maksetut vahingonkorvaukset oikeudenkäyntikulut mukaan lukien 16.947 €
Rajavartiolaitos	21 <ul style="list-style-type: none"> 21 vahingonkorvausvaatimusta Maksetut korvaukset 11 651,81€ 	13 <ul style="list-style-type: none"> Korvauksia maksettiin 10 vaatimuksen osalta 17 110,98€ 	25 <ul style="list-style-type: none"> Maksetut korvaukset 6448,41€ Lisäksi esikunta maksoi SM:n oikeusyksikön esittämällä tavalla 5 000€ hyvitystä yksityiselle henkilölle 	30 <ul style="list-style-type: none"> Myönteinen korvauspäätös 14 vaatimuksen osalta Maksettujen korvausten määrä 11 805,18€ maksettu hyvitystä 200€ EOA:n päätöksen mukaisesti
Maahanmuuttovirasto	1 <ul style="list-style-type: none"> Korvausvaatimus liittyen virkasuhteen purkamiseen koeaikana Ei maksettuja korvauksia 	-	1 <ul style="list-style-type: none"> Virasto maksoi tasa-arvolain mukaista hyvitystä 3 123,26 € virkamiehen määräaikaiseen suhteeseen nimittämättä jättämistä koskevassa asiassa 	1 <ul style="list-style-type: none"> Oleskelulupahakemuksen hylkäämiseen liittyen ulkomaalaisen henkilön suomalainen puoliso oli vaatinut vahingonkorvausta useilla eri perusteilla
Hätäkeskuslaitos	3 <ul style="list-style-type: none"> 3 vahingonkorvausvaatimusta Maksetut vahingonkorvaukset 1300e; korvausvaatimus liittyi hätäkeskuspäivystäjän viranomaiselle antamaan virheelliseen tietoon 	5 <ul style="list-style-type: none"> hätäpuhelun soittajat esittivät 3 vaatimusta 2 tasa-arvolain vastaista menettelyä koskevaa vaatimusta 	1 <ul style="list-style-type: none"> Vahingonkorvausvaatimuksen esittäjä ohjattiin saattamaan asia vireille toimivaltaisessa tuomioistuimessa 	2 <ul style="list-style-type: none"> HAO ratkaisi vahingonkorvausasian koskien koeaikapurun käyttöä viraston hyväksi Vaasan HO:ssa kesken ollut riita-asia, jossa vaadittiin korvauksia tasa-arvolain rikkomisesta, ratkaistiin viraston hyväksi Alkuaan vuodelta 2005 ollut asia sovittiin

Kansalaispalaute	2011	2012	2013	2014
Poliisihallitus	319 <ul style="list-style-type: none"> Palaute koski usein poliisin tavoitettavuutta puhelimitse virka-ajan ulkopuolella muissa kuin hälytysasioissa, usein myös pyydettiin häiriökohteisiin kohdennettua valvontaa 	229 <ul style="list-style-type: none"> Palaute koski usein poliisin tavoitettavuutta puhelimitse virka-ajan ulkopuolella muissa kuin hälytysasioissa, usein myös pyydettiin häiriökohteisiin kohdennettua valvontaa 	190 <ul style="list-style-type: none"> Palaute piti sisällään tiedusteluuntoisia kirjeitä, poliisihallintoa koskevia kysymyksiä ja mielipiteen ilmauksia Pääosin siirretty poliisiyksiköihin vastattavaksi 	317 <ul style="list-style-type: none"> Palaute piti sisällään tiedusteluuntoisia kirjeitä, poliisihallintoa koskevia kysymyksiä ja mielipiteen ilmauksia rajanveto kansalaiskirjeiden ja kanteluiden välillä ajoittain ongelmallista Pääosin siirretty poliisiyksiköihin vastattavaksi
Rajavartiolaitos	Huom: Ei täysin kattavaa, kaikki hallintoyksiköt käsittävä tilastointia vuosina 2011 - 2014	kts. edellä huom. vuosi 2011 <ul style="list-style-type: none"> palaute koski mm. nopeusvalvontaa vesialueilla ja toimenpiteitä China Center-esitutkinnassa 	kts. edellä huom. vuosi 2011 <ul style="list-style-type: none"> esikunnalle 20 , hallintoyksiköille 21 kansalaispalautetta palautteet koskivat suurelta osin rajatarkastusten suorittamista ja matkustusasiakirjoja 	kts. edellä huom. vuosi 2011 <ul style="list-style-type: none"> esikunnalle 12 , hallintoyksiköille 10 kansalaispalautetta palautteet koskivat hyvin vaihtelevia aiheita
Maahanmuuttovirasto	204 <ul style="list-style-type: none"> viraston verkkosivujen kautta 204 sähköpostiviestiä, joista suurin osa oli yleistä palautetta viraston toiminnasta 	-	Ei systemaattisesti kerätty yhteen ja analysoitu saatua palautetta.	- <ul style="list-style-type: none"> asiakaspalveluun tuli kansalaispalautteita hyvin vähän koskevat Suomen lainsäädäntöä, ulkomaalaispolitiikkaa ja oikeusjärjestystä
Hätäkeskuslaitos	628 <ul style="list-style-type: none"> Internet-sivuston kautta palautteita 628 kappaletta kaikki palautteet käsitellään itsenäisesti hätäkeskuksissa 	630 <ul style="list-style-type: none"> Internet-sivuston kautta palautteet jakautuvat tasaisesti eri hätäkeskusten välillä oma-aloitteisesti selvitettäväksi 4 tapausta 	585 <ul style="list-style-type: none"> Internet-sivuston kautta joukossa runsaasti kehittämisehdotuksia erityisesti tietotekniikkaan ja älypuhelinsovelluksiin liittyen 	646 <ul style="list-style-type: none"> Internet-sivuston kautta Palautteen joukossa oli runsaasti kehitysehdotuksia